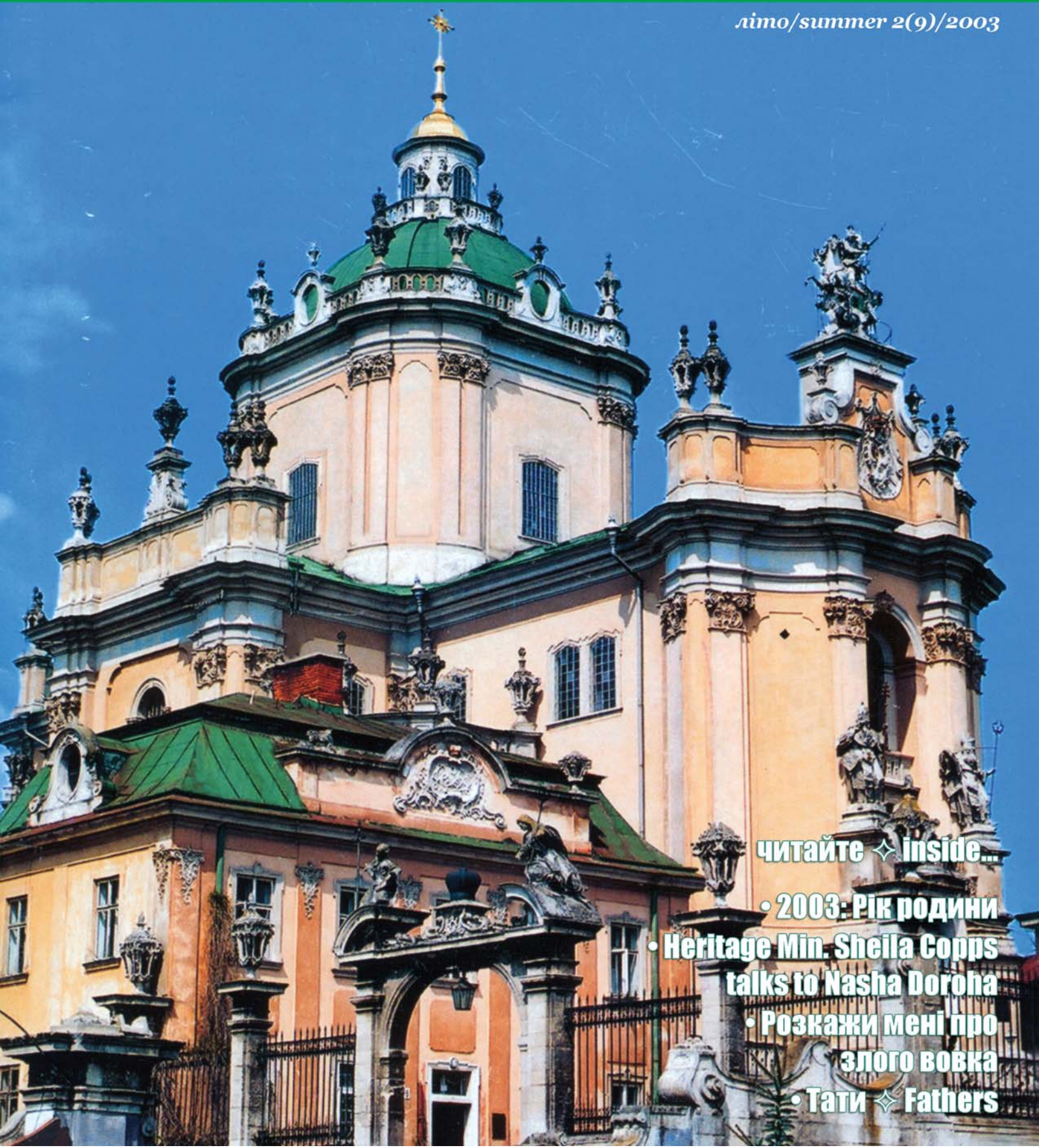

НАША ДОРОГА

NASHA DOROHA

літо/summer 2(9)/2003

читайте ✦ inside...

- 2003: Рік родини
- Heritage Min. Sheila Copps talks to Nasha Doroha
- Розкажи мені про злого вовка
- Тати ✦ Fathers

С҃Т ІОАКИМ

МР ОУ

С҃Т АННА

Яку молитву мовите за Вашу родину?
Поділіться з читачами,
а НАША ДОРОГА помістить
в слідуючому числі.

Please share your personal prayer to
the Holy Family with **NASHA DOROGA**
readers. Submit to the Editor
for publication in the next issue.

Про сім'ю

The Ukrainian Catholic Church has declared 2003 to be the YEAR of the FAMILY. Here are some aspects of a world-wide strategy that the Church aims to implement.

Подружжя — це Боже творіння, укріплене св. Тайною, як джерело освячення та щастя окремих членів суспільства і сім'ї.

“Родина — це первинна клітина суспільства, в якій і зароджується “цивілізація любові”, — вважає Блаженніший Любомир кардинал Гузар. — Церква повинна показати, що і в наш важкий час можна мати щасливе і міцне сімейне життя”.

УГКЦ вважає, що методи послаблення сім'ї є різні, але в сумі вони пропагують аморальне життя: вигода одному, втеча від тривалої відповідальності, страх перед терпінням, задоволення нижчих інстинктів. Аудіовізуальна індустрія: кінофільми, телебачення, відеофільми, реклами, як і багато сучасної літератури в Україні та й у світі, є засобами поширення приманливих, але насправді вбивчих ідей.

Додатково, нестабільність родини має різні причини: насилля, розлучення, узалежнення різного роду (алкоголізм, наркоманія), психічна неврівноваженість, брак матеріального забезпечення (яке так яскраво виявляється в чисельній, під цю пору, заробітчанській еміграції).

Але, каже Церква, ми не є безпорадні перед такими нападами. Навпаки, в наших руках зосереджені засоби для успішної протидії і рятунку. Ми мусимо свідомо й відповідально керуватися здоровим глуздом,

засадами християнської моралі як засобами для подолання нищівних чинників та для повернення сім'ї належної гідності та пошани. Суспільство, а особливо ті, хто вступає в подружній стан, повинні вбачати освячений, радісний і творчий фактор тривалого щастя.

П'ять чинників значно впливають на успішне сімейне й родинне життя. Вони повинні співдіяти, бо кожен окремо не є самодостатнім.

Батьки своїми настановами, але передусім своїм прикладом, готують своїх дітей до успішного майбутнього подружжя

Церква розпоряджає виховними й освітніми засобами допомоги молодим кандидатам на подружнє життя

Школа повинна бути чинником, який підтримує у дітей та молоді пошану до сімейного життя і в жодний спосіб не намагається відчувувати дитину від батьків

Суспільство — це атмосфера, в якій виростають майбутні подружжя. Елементи, які створюють прихильну атмосферу, це

- загальна позитивна точка зору суспільства і пошана до подружнього життя;
- засудження й відкинення порнографії

Держава підготовлює і приймає відповідне законодавство для підтримки та охорони сімей та забезпечує економічний добробут.

УГКЦ підтримує

- гідність чоловіка-батька
- гідність жінки-матері
- гідність і права дитини
- культуру співжиття
- релігійне життя родини

“Ще молимося за родини в нашій парохії, за їхнє боговгодне співжиття, за здоров'я та за Божий покров для них”.

Оксана Башук Гепбурн
(з матеріалів УГКЦ)

Exercise daily
Walk with the Lord

Наша Дорога

XXXIV – 2(9)/2003

Nasha
Doroha

Квартальний журнал Ліги Українських
Католицьких Жінок Канади

Quarterly publication of the Ukrainian Catholic
Women's League of Canada

La Journal de la Ligue des Femmes
Catholiques Ukrainiennes du Canada

National Executive mailing address:

Shirley Lisowski, President
100 Attache Drive, Winnipeg, MB R2V 3L5

We welcome letters and contributions. Вітаємо
співучасть. Просимо пересилати листи, листи
до редакції. Please send to:

РЕДАКТОР/EDITOR

ОКСАНА БАШУК ГЕПБУРН

OXSANA BASHUK NEPBURN

1360 Ch. Aylmer Road, Aylmer, PQ J9H 5E1

Phone: 819-771-0723 Fax: 819-775-9488

oksabash@sympatico.ca

ТЕХНІЧНА ОБРОБКА/TECHNICAL PRODUCTION

Ігор Кодак • Ihor Kodak

234 Cochin Crescent, Saskatoon, SK S7K 4T2

Phone: 306-934-7125

ikodak@sasktel.net

**УКРАЇНОМОВНИЙ КОРЕКТОР/
UKRAINIAN LANGUAGE PROOFREADER**

Люба Андріїва • Luba Andriyiv

**МАРКЕТИНГ ТА АДМІНІСТРАЦІЯ/
MARKETING & ADMINISTRATION**

Jayne Paluck • Євгенія Палюк

95 Laval Drive, Regina, SK S4V 0H3

Phone: 306-584-9616 Fax: 306-585-0926

Patrice Detz • Петруся Дець

110 Toronto Street, Regina, SK S4R 1L7

Висловлені погляди не обов'язково відповідають
Редакції. Матеріали не повертаються. Opinions of
authors are not necessarily those of the Editorial
Board. Material will not be returned.

People in photographs are identified left to right.

Copyright © UCWLC. All rights reserved.

Canadian Publications Mail
Product Registration 40007760

ISBN 1-894022-75-0

PRINTWEST
Express Ideas Extra Right

Printed by PrintWest Communications
1150 8th Avenue, Regina, SK S4R 1C9
Phone: 306-525-2304 Fax: 306-757-2439

Верхня обкладинка/Front cover

Собор Св. Юра у Львові. Archcathedral of St.
George in Lviv, Ukraine. За дозволом Видавництва
«Друкарські куншти», Львів, 2002.

**В середині верхньої обкладинки/
Inside front cover**

Автори Ікони св. Родини Святослав Владика і
Данило Турецький. Власність Стрийської Епархії.

Зміст ✧ Contents

- 6 Листи ✧ Letters
- 6 Коротко ✧ Briefly
- 8 Розкажи мені про злого вовка Ярослав Проців

Гостинні статті ✧ Special Features

- 3 Про сім'ю
- 9 I Am From... poem by Alexandra Vickers
- 10 Наші кохані тати
✧ Three Tributes to Three Fathers
Marichka Koropecsky, Lida Lahola, Роман Кравець
- 12 Q&As with Sheila Copps
- 13 Мами і діти ✧ Mothers & Children
- 14 З України

Організаційні справи ✧ Organizational Items

- 16 Від крайової голови
✧ From the National President
- 18 Let's get Martha Kozub into the Senate
- 19 Від моря до моря ✧ From sea to sea
- 22 Особистості ✧ Profiles
- 24 Календар ЛУКЖК ✧ UCWLC Calendar

На кінець ✧ Closing Features

- 25 “Нам Україну благослови”
- 26 Personal thoughts of the Pope's visit to WYD
- 28 Здоров'я жінок ✧ Women's Health
- 32 Культура і розвага ✧ Arts & Entertainment
- 34 Важливі справи ✧ Issues and opinions
- 38 Останнє слово ✧ Last word

Canada has turned the corner on SARS.

Respected health professionals and specialists in disease control are all coming to the same conclusion: Canada has turned the corner on SARS. To put things in perspective, Health Canada believes it is important to remember the following points:

- The number of people who have recovered from SARS is going up.
- The total number of people in quarantine is going down.

“ We will be lifting the travel advisory for Toronto, Canada, effective tomorrow.”

Dr. Gro Harlem Brundtland, Director-General, World Health Organization, April 29, 2003

“ It's safe to travel to Toronto ... In my view it is. I'm planning to go there next week.”

Dr. Julie Gerberding, Director of U.S. Centers for Disease Control in Atlanta – Fox News, April 27, 2003

“ It's safe to travel to Toronto.”

Dr. Paul Gully, Health Canada – Toronto Star, April 24, 2003

“ Toronto continues to be a safe place. Anyone who's travelling to Toronto, either for business or pleasure, should be reassured that it is safe to do so.”

Dr. Colin D'Cunha, Commissioner of Public Health and Chief Medical Officer of Health – Toronto Star, April 24, 2003

Thanks to the ceaseless efforts and hard work of health care workers, the threat of SARS is being dealt with across the country. As for Toronto, all the facts indicate that it is safe to work, live and travel there.

 For Government of Canada: 1 800 454-8302, TTY: 1 800 465-7735

 www.canada.gc.ca

 For Government of Ontario: 1 888 668-4636, TTY: 1 800 387-5559

 www.health.gov.on.ca

Health
Canada

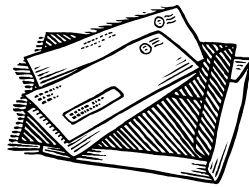
Santé
Canada

Ontario

Canada

Листи ... Letters

Мене звати
Марина Кодак і
мені 9 років. I am
in grade 4 at
St. Nicholas
Ukrainian-English
Bilingual Program
at Holy Family

school in Saskatoon.

Я люблю малювати і зафарбовувати, я люблю читати, і я люблю танцювати українські танці. I started drawing and colouring when I was 7 years old.

I was very surprised and happy when I found out that I was a winner. How I found out that I was a winner I was at my

Баба's house. She had the НАША ДОРОГА book and she gave it to my mom. My mom was looking at it and when she got to the page she saw my name. She told me and that's how I found out that I was a winner. Thank you very much for the prize.

I would also like to thank my teacher пані Таня (Tanya Panamaroff) for being such a good teacher and for helping me in art.

Marina Kodak

Our UCWLC members agree that this Art Contest is a worthwhile project. The Зима-Winter 1(7) 2003 of **NASHA DOROHA** front cover picture was beautifully done by Ilona Vashchyshyn. The Nativity back cover was timely and most appropriate being that **NASHA DOROHA** is a religious magazine.

By way of suggestion, could more be said of contestants, say, age and region or area they come from?

*Your sister members of UCWLC at
Holy Spirit Ukrainian Catholic Church
Hamilton, ON*

Anne Chorneyko, President

*Please see page 34 of spring 2003 and this page of
NASHA DOROHA. — Ed.*

Thanks for an exciting journal. Everyone gets excited when the new edition arrives! We have found it a good membership retainer! The concern seems to be that without a membership there will not be the pleasure of receiving **NASHA DOROHA**. The Journal is great—with or without the emblem. **NASHA DOROHA** is an emblem in itself. Several members have subscribed it for their daughters.

*Elizabeth Hnylycia
Eparchial UCWLC President
Eparchy of New Westminster*

"If it weren't for the last minute,
nothing would get done."

— Anonymous.

КОРОТКО

BRIEFLY

- КУК підтримує створення Канадського музею прав людини, але вимагає, щоб у ньому була правильно висвітлена тема жертв голодомору на Україні та інтернування українців у Канаді.
- Tributes to the late Slava Stetsko, Rada Deputy and eternal Ukrainian patriot.
  - ♦ "In Stetsko, Ukraine loses icon of its independence struggle" — *Kyiv Post*
  - ♦ "Thanks to (her) millions of Ukrainians love Ukraine" — *Viktor Yushchenko, "Our Ukraine" Coalition Leader*
- Російська православна церква заперечує проти перенесення резиденції Голови УГКЦ зі Львова в Київ. Москва дозволяє собі коментувати справи з питань резиденції в Україні. Аж смішно!
- Employment available in April in Ukraine for English/Ukrainian speakers with USAid, the United Nations, the Canadian Embassy and others. Message: Learn Ukrainian.
- Іван Дзюба, академік України: "Багато що допоможе, коли знання української мови, володіння нею стануть справді необхідністю для кар'єри, у засобах масової інформації, сфері обслуговування". Це саме можна сказати про зростання української мови в Канаді.
- 75% учнів середніх шкіл України вступають до вищих навчальних закладів.
- Ukrainian organizations called on President Vladimir Putin to

apologize on behalf of Russia, the USSR's heir apparent, to the Ukrainian people for the artificially induced famine in 1932-33 which murdered 7 million Ukrainians. The request was refused.

- Carpathian Mountains are the home to Europe's richest diversity of mountain-dwelling animal and plant including all large mammal species according to the World Wildlife Fund (WWF). A strategy to preserve this treasure will be discussed in Kyiv.

- Деякі українці не знають своєї історії і бездумно повторюють: "Ми молода країна, нам лише 12 років". А це ж не так. Україні, та її історії близько 2000 літ і це треба підкреслювати.

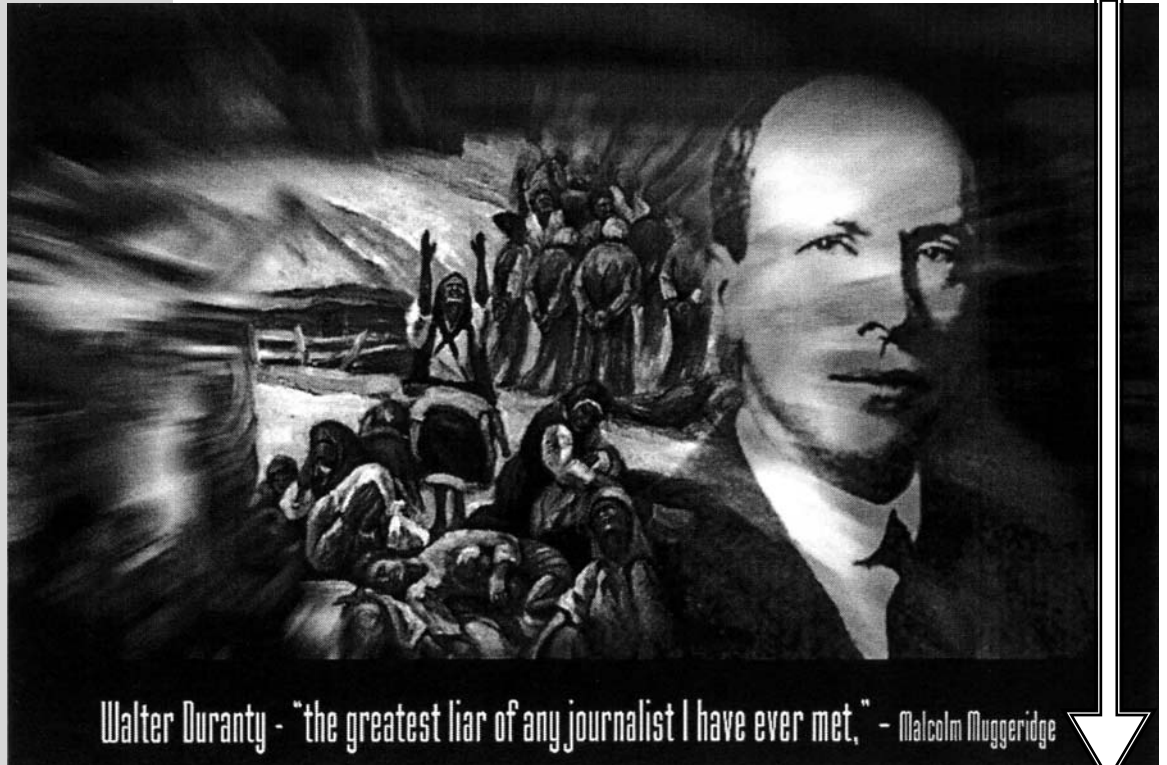
- Standard and Poor's, a barometer of national economies, elevates outlook for Ukraine from a negative to a stable B rating.

- Earlier this week, Ukraine's Health Ministry received the first tranche of US\$480,000 from the Global AIDS

Fund to fight AIDS, tuberculosis and malaria. Ukraine also signed a credit agreement with the World Bank last month for a US\$60

million loan to help combat the rapid spread of AIDS. Officials have registered about 89,179 cases of HIV in Ukraine.

Прошу виповнити і вислати Ваше становище (внизу). ✧ Be heard! Send your card of protest (below). Make copies and sign them at your next UCWLC meeting. Don't forget to mail them.

He reported "there is no famine," *New York Times*, 31 March 1933.
He claimed "any report of a famine is today an exaggeration or malignant propaganda" *New York Times*, 24 August 1933.
Then he admitted privately, to William Strang (British Embassy, Moscow, 26 September 1933) that "it is quite possible that as many as ten million people may have died directly or indirectly from lack of food in the Soviet Union during the past year".

Revoke Walter Duranty's Pulitzer Prize!

Name _____

Address _____
_____

Postal/Zip Code _____

Signature _____

or email: pulitzer@www.pulitzer.org

Produced by the Ukrainian Canadian Civil Liberties Association and the Ukrainian World Congress with the support of the Association of Ukrainians in Great Britain, the Australian Federation of Ukrainian Organizations, the Ukrainian Canadian Congress, Ukrainian American Justice Committee and the Ukrainian Congress Committee of America.

© UCCLA, 2003 Cover Illustration: Based on Genocide in Ukraine, artist Nadia Somko

Hallowing the memory of the many millions of victims of the genocidal Great Famine of 1932-1933 in Soviet Ukraine

To: The Pulitzer Prizes
Columbia University
709 Journalism Building
2950 Broadway
New York, NY, USA 10027

LOCKLIN & ASSOCIATES, 2002

Розкажи мені про злого вовка

Ярослав Проців

- низький рівень поінформованості населення про його права;
- корупція;
- низька заробітна плата у більшості громадян (тому за межею бідності перебуває більшість);
- соціальне сирітство (як наслідок заробітчанства, алкоголізму, наркоманії батьків);
- безпритульність (дітей і дорослих);
- несприятливі екологічні умови тощо.

Ці та інші обставини не дають можливості українцям відчувати себе впевнено і бачити позитивне майбутнє для своїх родин. На основі результатів психологічних опитувань А. Прихожана проаналізовано інтенсивність та зміст страхів, тривог батьків і отримано такі дані:

- понад 38% батьків оцінюють свій стан як постійне роздратування – “на межі зриву”;
- понад 24% – як безрадісний, похмурий;
- близько 20% – як урівноважений;
- лише 17% оцінили свій стан як добрий, активний, радісний.

Стосовно українських дітей у цілому можемо констатувати, що багато із них живе в атмосфері постійних емоційних негараздів та напруження або це часто трапляється у їхньому повсякденному житті. А якщо враховувати, що саме дитячі роки становлять основу для становлення особистості і сприяють набуттю позитивного, або негативного досвіду життя у сім’ї, то ці речі не проходять безслідно. Стосунки дітей у сім’ї та школі є основним джерелом загострення тривожності у дітей, якщо ж ці стосунки є складними, то виникає пряма дорога до комплексу меншовартості й паталогічного почуття провини, що, у свою чергу, виявиться у неврозах в майбутньому особистому житті і неспроможності бути відповідальними і самостійними будівничими суспільства загалом. Проілюструємо цю складну ситуацію, продовживши висвітлення статистики страхів та занепокоєнь (за А. Прихожанином).

у батьків:

- страх, що з дитиною щось може трапитись (хвороба, травма, насилля, нещастя, щось невизначене, але обов’язково погане) – 94%;
- страх смерті дитини – 76%;
- страх хвороб, смертей, нещасть інших близьких людей: родичів, друзів, – 72%;

Сучасний стан речей у світі засвідчує, що однією із глобальних і актуальних проблем, які постають перед людством, є криза сім’ї. Чому ця проблема вимагає загальної уваги? Сім’я — це перша зустріч “людини із собою”, “людини з людьми”, “людини з Богом”. Тут дитина шукає сповнення свого покликання, тут вона вчиться ставати суспільною і релігійною істотою. Входження у людське середовище відбувається, власне, у сім’ї. Родина, у широкому контексті, є фундаментом, на якому постає людська особистість. Сім’я є найменшою, але найнеобхіднішою клітиною суспільства. Без сім’ї немає суспільства, немає нації.

У цій статті зосередимося на українській родині, що проходить у наш час випробування на міцність і життєздатність. Сьогодні Україна стоїть на межі демографічної катастрофи. 1990 року натуральний приріст населення складав 27,6 тисяч чоловік; в 1995 році він був уже “мінус” 299,7 тисяч; а в 2000 році — “мінус” 373 тисячі... Труднощі, пов’язані із економічною нестабільністю, політичною слабкістю і відсутністю міцного державотворчого “вістря”, боляче б’ють по стійкості суспільства, яке репрезентоване сучасною родиною. Не можемо не згадати також про згубний вплив на нашу традиційно міцну, релігійно орієнтовану українську родину пагубної радянської ідеології і руйнівних методів тоталітарної більшовицької системи. Наслідки таких історичних і сучасних обставин, в яких вистояла і перебуває зараз сім’я, виявляється у таких суспільних “хворобах”:

- масово процвітаючий алкоголізм;
- наркоманія;
- деморалізація, дезорганізація молоді;
- профанація освіти;

- страх своєї безпорадності як матері або батька (“не зможу, не вдасться дати дитині те, що зобов’язаний (а)”, “не зможу підготувати її до цього жажливого життя”, “вона вже зрозуміла, що її батьки ні на що не здатні, що вони не зможуть забезпечити їй заможне життя”) – 68%;
- страх майбутнього, невпевненість у завтрашньому дні – 68%;
- страх відсутності грошей – 62%;
- страх будь-яких катастроф, війни, “кінця світу” – 54%;
- страх залишити дитину сиротою – 45%;
- страх самотності – 32%;
- почуття постійного страху – 23%

у дітей:

- страх, що з батьками, іншими близькими щось трапиться – 92%;
- страх смерті батьків та інших близьких – 78%;
- страх завдати батькам неприємність, прикро вразити їх – 78%;
- страх фізичного насилля – 64%;
- страх, що в сім’ї не буде грошей – 64%;
- страх “кінця світу” – 59%;
- страх фізичної травми, нещасного випадку – 51%;
- “магічні страхи” (погані прикмети, нещасливі дні тощо) – 51%;
- фантастичні страхи, страшні сни, страх темряви – 46%;
- розлиті невизначені страхи, відчуття безпорадності, незахищеності (“усе буде погано, страшно, ніхто не допоможе”) – 32%;
- медичні страхи – 32%;
- страх особистої безпорадності (“не вмію постояти за себе”, “буду здаватися маленьким і слабким, як мураха”) – 26%;
- страх покарань та зауважень з боку дорослих – 22%.

Аналіз змісту страхів свідчить, що і в батьків, і в дітей переважає почуття нестабільності, загрози, що є перешкодою для повноцінного і психічного життя особистості. Це, у свою чергу, загострює тривожність, що розвивається і посилюється до механізму зачарованого психологічного кола, яке переростає в психопатичне коло, яке з роками все більше втомлює його учасників. Втома має різні вияви: в одному випадку людина сильно страждає тілесно, посилюються хвороби, як соматичні так і психосоматичні, загострюються роздратованість, образи, істерики, страхи, пригніченість, злість, не дають спокою сумніви та вагання, зростає підозрілість та заздрість, результатами яких стають незадоволення своєю

долею та відчай.

Покращення психічно-душевного стану сучасної людини можна вбачати в Божій допомозі й розбудові духовного потенціалу, яким у величезному обсязі володіє український народ, у відновленні родинних традицій. Звернення до Першоджерела може дати силу для відновлення духу, який зараз, у час становлення України як повноцінної світової християнської держави, є вкрай необхідним. І це, безумовно, є точкою відліку в діяльності УГКЦ, яка, бачачи всі труднощі сучасних українських сімей, прагне стати для них опорою і спричинитись у молитовний спосіб до їх укріплення в Божій любові. Тому рік 2003 проголошений роком РОДИНИ, щоб всі українські сім’ї змогли відчувати, що вони огорнуті любов’ю і турботою своїх братів та сестер та мають опору й надію в лоні матері Церкви.

Ярослав Проців психотерапевт, керівник Психологічної служби Львівської Архiepархії УГКЦ, викладач психології та соціології Вищого духовного інституту імені св. Миколая Чарнецького Згромадження Отців Редemptористів ЧНІ Львівської провінції

I Am From...

By Alexandra Vickers

I am from the great ringing of chimes on the eve of Christmas,
And the soft breeze of summer air blowing over the ocean's waves.

I am from smiling faces,
Deep dark eyes,
And hair of a chocolate rainbow.

I am from
A quaint family store, to a raceway business,
I am from the crowded rush of traffic,
To the quiet ways of living.

I am from giggles am-pm
And whispers of the past after dark.

I am from a dove's heart,
And spirits tough as steel.

I am from the warmth of summer's sun, and chills and triumphs of winter,
From the crisp autumn freshness, and the free spirit of spring.

I am from memories captured at heart
And those captured by a camera's mere click,
From the silence of confession of the day of rest,
To intimate discussions at the evening dinner table,
And the precious moments shared day by day.

I am from
Fabulous yet frantic days of work,
From Saturdays so busy,
To the quiet love and relaxation of Sunday.

Every day experiences come and go,
But my family and friends remain.

I am from the true meaning of family
And the true meaning of life.

Alexandra Vickers, age 14, is a ninth grader.

My Father's Words

By Marichka Koropeccky

My father Yaro Koropeccky died suddenly in March 2001 and of all the things I miss about him, I miss talking to him the most. He was a true linguaphile and it was entertaining to discuss words and their origins with him — particularly since between us we could communicate in three languages: Ukrainian, English and French.

I clipped an article from the newspaper shortly before he died entitled “Slang pulls families together,” written by David Howell. He says, “Every family has its own slang... We invent new words, modify existing words, or take ordinary words and give them new meanings that only insiders understand. These words and phrases help us celebrate our shared history, our special identity as a family.”

On the one hand we had our share of family slang like “Ferry bubble” credited to my father and meaning the increased traffic which resulted on the highway after the ferry docked near Victoria. He called the deer that stroll through our property, “Bambies.” He called the kitchen sink, my grandmother’s “office.” When I was younger he called me, “*Pani Putz*” or “*Putska*” which I guess derived from “*Pistyocha*” which means “Affectionate one.”

On the other hand, we had more intellectual discussions around etymology like what do you call the tool that extinguishes candle flame in Ukrainian? To my father it was a “*shvitchkohas*”, one of his favourite words. Or what is the equivalent word in English for “*perezhyvati*”? And why did we take the wrong word from the French when naming umbrellas? Ukrainians use “*parasolia*”, which actually means “against the sun.” Instead, we should be calling them “*parapluikas*.” Then again, my father called them “brallies.”

The word with the most controversy in our family however, was Koropetchkiy (Koropeccky) itself. When I was a child, I remember asking my father what Koropeccky meant and he said, “Oh, it could be a little bird (like a quail) or the family might have been named after a little town, Koropetch, in Ukraine. But when my brother came home from a six-week trip to Ukraine about 10 years ago, during lunch he said the family told him

our last name translates into “Cherry-picker-basket-maker.” My father protested. I was thrilled.

Aside from our inside jokes and special vocabulary, my father taught me the importance of studying languages, their roots and patterns and styles, so we can communicate better with our neighbours. My father made a career out of using his communication skills and love of words on an international level. He negotiated treaties and found common ground between seemingly disparate groups of

people. And his starting point was a little town in Ukraine.

Marichka Koropeccky writes and runs a business in Victoria

НАШІ КОХАНІ ТАТИ THREE TRIBUTES

Яким повинен бути український

Роман Кравець

Пригадую свого батька, якого я дуже любив. Він провів юні роки в монастирі отців василіян, де розвинувся не лише фізично завдяки доброму харчуванню, але духовно й інтелектуально. Здобув добре знання української літературної мови й полюбив книжку. Коли врешті вирішив виїхати до Франції перед Другою світовою війною, йому врятувала життя передплата “Українського Слова”, що виходила в Парижі. За порадою того часопису він записався до французького Легіону іноземців. Інакше був би змушений записатися до польської армії, і загинув би на війні. Тому що Франція капітулювала, він опинився на праці в Німеччині, де пізнав мою маму.

Мій батько любив музику і церковний спів. Отож не диво, що я тепер співаю в церковному хорі і виконую функції дяка кожної неділі, а то й частіше. Він ходив до церкви коли

міг, бо не раз біль шлункової виразки не дозволяла встати з ліжка.

Коли мій батько привів мене до школи у Франції, він любив розказувати, як учитель заговорив до мене по-французьки, а я не зрозумів ані слова. Той з обуренням звернувся до батька, мовляв, як я маю твою дитину вчити? А мій батько відповів: ви — учитель. Ви хочете, щоб я його вчив французької мови, яку я вивчив з радіо? І вчитель признав рацію мого батька. Коли шестилітнім я приїхав до Монреалю, батько вважав, що я вже досить знаю французьку мову, і записав мене до англійської школи, щоб я почав вивчати третю мову.

Сьогодні я можу розмовляти чотирма мовами, а читаю ще декількома. Це батько прищепив мені любов до науки, до читання. Пригадую собі, як, на підставі розповідей батька про Графа Монте Крісто, я взяв цю повість у бібліотеці. Не міг знайти

Memories of a Loving Father

By Lida Lahola

My father, John Lahola, was a patriotic Ukrainian, a proud Canadian and a Holocaust survivor. With great courage, passion and an immeasurable desire for something better he built a good life for our family in Canada. He left behind incredible memories and an endearing legacy I will cherish forever.

Born in Perewolochno, Ukraine in

1922, my father became a political prisoner in 1942. With desperate determination he survived the Nazi prison in Lviv and the concentration camps of Auschwitz, Mathausen, Melk and Ebeneze. In 1945, he was liberated by the American troops and sent to a German displaced persons camp, immigrating to Canada in 1948 to start a new chapter.

He married Kateryna Nechaj and together they raised four children, Myron, Roman, Lida and Bohdan. Growing up with knowledge of my father's past wasn't easy. When he shared the atrocities he had witnessed and endured I felt his pain. As a child of the Holocaust I embrace his memories and will always remember the inhumanity he suffered. This helped me become a unique person in many ways. My father and I had planned to travel to Auschwitz along with my two young children. It was a trip we

looked forward to, but the trip that will never happen. It was important to my father that my children learn about his past and share it with the next generation. I vow to complete that journey.

I am very proud of my father for all that he accomplished in his life. Despite his horrific past and overwhelming odds, my father successfully raised a new generation of Canadians in a new country with a new language and new traditions. His greatest gift was encouraging me to live life to its fullest, to harness every opportunity and confront every challenge. He encouraged me to travel the world, to be ambitious, take risks, be passionate and express emotion. He fully supported me in all my endeavours; he trusted me and empowered me. These precious gifts of his wisdom and experience have served me well. Most importantly my father raised us in an environment that regarded all forms of discrimination, bigotry, hatred and violence as unacceptable. These values were no doubt a result of his incredible experiences.

My father was a survivor, one who established himself under harsh circumstances and carried himself with dignity and pride in all that he pursued. He was an active member of the Ukrainian community, offering emotional and financial support and holding key positions in political organizations and cultural societies. I learned and understood how culture and tradition can have great meaning and significance in one's life. He enriched our lives by the way he conducted his. And he did one more thing: he documented his experiences as a prisoner of Nazi persecution in a television documentary. Now I have a tangible reminder of all he endured — a heritage so few people have the good fortune to own. Whenever I watch the documentary I recognize more than ever what a treasure my father really was.

*Roman Kravets
живе в Едмонтоні*

*Lida Lahola is John Lahola's daughter.
She runs a successful fashion business in Edmonton*

TO THREE FATHERS

католицький батько?

англійською мовою, то взяв французькою. І ми обоє, тато і я, читали ту саму повість, відбираючи книжку один від одного.

Бути релігійним. Любити науку. Любити свій народ. Це я навчився від батька. Люблю свій український народ і працюю для його добра всіма своїми силами. Проводжу півгодинну радіопрограму в Едмонтоні, яку слухачі, де б вони не були у світі, можуть почути через комп'ютер, виходячи на www.SKER.CA в неділю увечері о 20:30.

Люблю теж свій канадський край. Маючи 11 років, присягав на вірність з рукою на Святому Письмі королеві Канади, коли батько вибрав для себе і мене канадське громадянство. Уболіваю над майбутністю і України, і Канади, коли спостерігаю, що обидва народи поповнюють самогубство при допомозі абортів і обмежування народжень до тої міри, що населення

старіє, і швидко наближається час, коли не буде вже можливості зупинити неминуче вимирання обидвох народів!

Коли часами нападе на мене туга за батьком, коли здригаюся від плачу і бажання заповнити прогалину в серці — тоді пригадую собі, що тільки в небі, в обіймах мого небесного Отця, буде моя туга задоволена, навіки.

27-го червня Канада вперше святкувала день БАГАТОКУЛЬТУРНОСТІ. Міністер Шіла Копс ділиться своїми поняттями про нас і Канаду.

Canada's Heritage Minister speaks with NASHA DOROHA

Q&As with SHEILA COPPS

ND: *What message do you have for the some of the 6,000 women of the Ukrainian Catholic Women's League of Canada?*

Minister: The threads of Ukrainian heritage have strengthened the fabric of this country. Ukrainian women can be proud of their role in building Canada: Working, raising families, helping forge a community that remembers where it comes from but faces the future with enthusiasm. I know if we work together we can achieve great things for ourselves and for our country.

ND: *How should Canada's concern for the protection and enhancement of French language translate into the protection of Ukrainian and other tongues of Canadians?*

Minister: Our linguistic duality is today a source of pride for most Canadians and has become the cornerstone of a new vision of our Canadian citizenship that values diversity. This policy is a basis for a fuller acknowledgement of the value of the linguistic diversity of Canadians by virtue of their origin, their experience or their education. Like Europe, Canada is evolving toward the concept of "plurilingualism" where the competency people have in different languages is valued. According to a recent survey, 86% of Canadians (including 82% of Anglophones) think that it is important for their children to speak a second language. It is clear that Canadians are in agreement: linguistic diversity adds to the richness of Canadian culture.

ND: *The four employment equity groups — women, native, visible minorities and disabled — have strong government policies and programs behind them to ensure them the same advantage given to Canada's majorities i.e., Anglo Celtic and French. There is concern that this approach inadvertently created a huge barrier for those men, like those in our community, who are not in the equity groups and not of the majority. Please comment.*

Minister: The Department of Canadian Heritage is responsible for the *Canadian Multiculturalism Act*, which encourages the full participation of all individuals in every aspect of Canadian

society. It urges Federal institutions to ensure that Canadians of all origins have an equal opportunity to obtain employment and advancement.

The Multiculturalism Program collaborates with public and private institutions, non-government organizations, and community groups to break down all impediments to employment. In particular, over the past decade, the Multiculturalism Program has commissioned research and community-based projects to help remove the barriers that Canadians and immigrants have experienced with foreign credential recognition.

ND: *How do you view the Ukrainian internment issue in Canada ?*

Minister: I feel that we have made remarkable progress in our endeavours to honour Ukrainian Canadians and to ensure that all Canadians will understand their unique story. Over the past several months, Canadian Heritage and its cultural agencies have collaborated with representatives of the Ukrainian community to develop initiatives that will commemorate places and events associated with the internment of Ukrainian Canadians during the First World War.

This builds on work already started by Parks Canada which has worked closely with national and local Ukrainian Canadian groups to develop interpretive National Park exhibits that will help visitors to understand the experiences, hardships and contributions of Ukrainian internees. We have also provided funding to Ukrainian Canadian organizations to document the experiences of Ukrainian internees and underline the contribution of the Ukrainian community to our country.

It is my hope these forward-looking initiatives are steps that will help build an inclusive society where we can share and understand the histories and stories of Canadians of all ethnic backgrounds.

The Minister, Sheila Copps, MP for Hamilton, is running for the leadership of the Liberal Party.

МАМИ і ДІТИ

Have you ever thought of having a baby in Ukraine?

Моя маленька українка

Лариса Талпаш Жила

Я ніколи не думала, що буду жити в Україні. Мені, уродженці Альберти у четвертому поколінні, українці за походженням, таке просто ніколи не спадало на думку.

Переїзд на “історичну батьківщину” може виглядати дуже романтичним, але я мусила пам’ятати, що це саме переїзд, а не коротка поїздка. Хоча я знала, що нам доведеться якимось чином пристосовуватися до нового життя, виникла одна серйозна проблема — я була на сьомому місяці вагітності. Оскільки вагітність проходила без ускладнень, дитина розвивалася, за словами лікарів, нормально, і я знала, чого очікувати під час пологів, ми вирішили, що я народжуватиму в Україні.

Записатися заздалегідь на прийом до лікаря неможливо — треба чекати у черзі, і я годинами чекала. Для того, щоб встати на облік та зареєструватися у лікарні, необхідно мати підпис головного лікаря, у кабінеті якого завжди натовп людей, що потребують консультації, вирішення адміністративних питань або інших проблем, які не мають безпосереднього відношення до медицини.

Більш того, незважаючи на моє знання української, я зовсім не знаю медичної або технічної термінології! В англійській мові, я знала що робити, коли мене просили зробити аналіз сечі, ну і знала дитяче слово на цей процес. І це був ще один з найпростіших аналізів!

Пережити все це мені допомогла подруга, яка у свій час закінчила медичну програму “Освіта”, яку фінансував канадський уряд і в якій я працювала декілька років. У рамках цієї програми навчалося багато акушерів та лікарів-спеціалістів з неонатальної медицини. Деякі з них були родом із Києва і, на щастя, пам’ятали мене! Та адміністративна нісенітниця продовжувалася і наприкінці здавалася мені просто неможливою.

Винятково завдяки якійсь божественній силі на тридцять сьомому тижні вагітності я потрапила на прийом ще до однієї колишньої учасниці програми “Освіта”, доктора Галини Марченко. Оглянувши мене, вона дійшла висновку, що дитина народиться раніше передбаченої дати. У той вечір я пішла додому спокійно, відчуючи, що знаходжусь під надійним медичним і адміністративним контролем. Напевно, дитина теж відчувала себе спокійно і впевнено. О третій годині ранку у мене почалися пологи, за двадцять днів до наміченої дати.

Як не дивно, доктор Марченко вже працювала у нічній зміні, о 3:30

підготувала і підписала всі мої папери, відвела мене до родильного залу, добилася, щоб мого чоловіка туди впустили, і о 4:10 прийняла пологи — в нас народилася доня. Ледве я прийшла до тям, як побачила, що менш ніж у п’яти метрах від мене народжує інша жінка. Незважаючи на все наше страхування і підготовчу роботу, я все ж таки народила “по-радянськи”!

В лікарні ми лишаємось три дні, і нас ні на секунду не випускають з-під контролю: акушери, гінекологи, лікарі, що займаються новонародженими, педіатри, медсестри... Протягом наступного місяця до нас приходять медсестра і педіатр. Я приємно здивована, що це “звичайний” догляд.

Незважаючи на всі скарги і нарікання, які ми чули про українські лікарні, у відношенні до мене система спрацювала добре, і не тільки я пройшла через все нормально, завдяки відмінному медичному догляду, але й моя доня є здоровою.

Її звуть Теодосія — “божий дар”. Її поява на світ сама по собі є чудесною, але крім того її назвали на честь її прапра-прадіда, першого з сім’ї Талпаш, хто залишив Україну і поїхав до нового краю. Тепер, через п’ять поколінь вона повертається в Україну. Теодосія проведе декілька чудових років в Україні, і ми впевнені, що в разі необхідності вона отримає добру медичну допомогу!

*Лариса Талпаш Жила з присмістю
консультує і мамує в Києві*

З України

From Ukraine

This spring *NASHA DOROHA* met with Canada's Ambassador Andrew Robinson in Kyiv. Here are some issues that Canada is dealing with in Ukraine. We congratulate the Ambassador and his staff for

- **using the Ukrainian language at the Embassy**
- **expressing concern over the arrest of former Minister of Agriculture of Ukraine Leonid Kozachenko**
- **following the progress to free and fair elections**
- **supporting Ukraine's movement to economic reforms**

Після розмови з Канадським Послом в Україні НАША ДОРОГА отримала таку інформацію.

From the Embassy of Canada in Kyiv

In support of relations between the two countries, the Canadian Embassy in Ukraine manages programs in the areas of political, cultural and defence relations, and it offers commercial, consular and immigration and visa services.

Since Ukraine's Declaration of Independence in 1991 our two countries have developed substantial relations in a wide range of areas. These special relations are, in part, based on the ties of family and friendship arising from the presence in Canada of more than one million Canadians of Ukrainian origin. They also reflect the strong support that Canada has offered to Ukraine since its independence, including a large Canadian technical assistance program.

In fact with a program of over C\$25 million per year, Canada is the second largest donor country in Ukraine. These funds are dedicated to a program

designed to assist with the transition to a market economy, to facilitate Canadian trade

and investment links, to support good governance and the rule of law, and to enhance nuclear safety.

In the area of our commercial and economic relations, the Embassy's focus is on explaining to Ukrainian decision makers the priorities of Canadian companies. Canadian and Ukrainian government officials meet regularly, together with business representatives, in a process called the Canada-Ukraine Intergovernmental Economic Commission to help identify measures necessary to help translate these priorities into successful business activity.

Andrew Robinson, Canada's Ambassador to Ukraine

For Canadians wishing to do business in Ukraine, the advice is that conditions in this country are changing rapidly. Any view of Ukraine that is over two years old is obsolete and incorrect. Conditions for business do not yet match international norms, but there are positive trends. Canadian companies in a variety of sectors have invested about C\$125 million in Ukraine, making Canada one of the top 15 investors here. Trade turnover between the two countries remains modest, and also comes from a wide variety of companies.

Two-way movement of people between our two countries is also growing. In addition to growing numbers of tourists and businessmen coming to Ukraine, there is a steady flow in the other direction: about 4,000 visitors per year to Canada, while almost 6,000 move to Canada every year as immigrants.

Canadian cooperation programs Ukraine

CIDA supports projects in Ukraine through the following mechanisms:

■ **The technical cooperation program** focuses on country-specific projects that share Canadian expertise in key sectors. Canadian firms, non-government organizations, business and trade associations, government departments, labour groups, and educational institutions work as CIDA partners to deliver these projects. In most countries in the region, technical cooperation projects make up the largest part of Canada's support.

■ **The multilateral program** supports the work of international institutions such as the World Bank Group and the European Bank for Reconstruction and Development, including consultant trust funds that place Canadians on short-term assignments on bank projects.

■ **The Renaissance Eastern Europe Program** helps Canadian companies explore business opportunities in Central and Eastern Europe.

■ **The Nuclear Safety Program**, which is primarily related to Chernobyl, Ukraine, delivers on commitments made by Canada at key international fora.

■ **The Canada Fund**

The Canada Fund provides a small budget to each Canadian embassy in the region to

fund small, local projects.

Trade with Ukraine

Ukraine is at an early stage in its transition to a market economy. Doing business is not easy and requires a long-term vision of the market's potential.

Prerequisites include finding a partner and investing more at the initial stages. The Trade Program can assist the serious exporter and/or investor in these respects. We also assist Ukrainians by providing information on Canadian exporters and business opportunities.

More information can be found on the Embassy in Kyiv web site, CIDA Ukraine web page www.acdi-cida.gc.ca.

Day to Day in UKRAINE

День в УКРАЇНІ

Щоби наблизитися до наших в Україні,
НАША ДОРОГА ділиться шматочками їхнього життя

In order to make all of us feel more at home in Ukraine, NASHA DOROHA will offer little tid-bits of ordinary life. Here's what's happening.

- Summer has begun in earnest in Kyiv. Kashtany have bloomed, the lilacs are gone. Strawberries and vyshni have appeared at the rynok, and it's hot, hot, hot! 30+!
- В київській Опері йде La Traviata.
- The Matrix Reloaded has opened in Kyiv and is playing, in Russian, at 5 theatres and in English once nightly at one theatre.
- В 2002 в Україні народилося більше дітей, ніж померло людей — це вперше від кінця 80-их років.
- Ukrainian schools started holidays for the summer at the end of May.
- Бабці на вулицях продають ромени, піонії та іриси. Трускавки — кіло 6 гр., черешні по 10 гр.

- Here are some prices for you в гривнях
\$1.00 Canadian = 3.50 UAH (Ukrainian Hryvnia)

- ◆ Loaf of bread — 1.00
- ◆ 2.5% milk — 3.10
- ◆ Chernihivske 'Bile' beer — 2.50
- ◆ 8 myslyvski kovbasky — 4.60
- ◆ 1 L high quality petrol — 2.00
- ◆ Replacement of a watch battery — 25.00
- ◆ 1 pack of microwave popcorn (Polish import) — 8.30

Допомога Україні ✧ Aid to Ukraine

**Подаємо приклади українських та не українських організацій, які допомагають Україні.
А як ваш відділ допомагає?**

■ From St. Andrew's Presbyterian Church, Ottawa Bulletin: 2/03/03 Through *Presbyterians Sharing...* and our full 2003 St. Andrew's contribution of \$73,000, we help support the work of the Reformed Church of the Sub-Carpathian Ukraine, a church of ethnic Hungarians who

adhere to the Reformed tradition based on Presbyterian principles. The donations support three Christian secondary schools and 13 trained missionaries who work among ethnic Ukrainians, in city hospitals, with gypsies in rural and urban areas, and with Child Evangelism.

■ Загальна вартість благодійної допомоги, ініційованої чи наданої Українським Визвольним Фронтом Канади та їхнім членством на різні потреби України за останні 10 років, вільно переходить межу **15 мільйонів доларів.**

Ширлі Лісовська ✧ *Shirley Lisowski*

President's Message Summer 2003

Your National Executive extends heartfelt thanks to Rt. Rev. Mitrat Oucharyk, the Parish Council and especially the UCWLC for hosting the second Plenary Meeting at the Blessed Virgin Mary the Protectress Parish in Winnipeg last March. In addition to the business sessions participants had the opportunity to enjoy a Friday Fish Fry at St. Joseph's Parish and to visit the Shrine and museum of our Blessed Martyr, Bishop Vasyl Velychkovsky CSsR. Some members also visited Sts. Vladimir and Olga Cathedral and took part in a moleben to Blessed Bishop Nikita Budka.

Thanks to the dedication and effort of our National Constitution Chair, Lena Sloboda, past National Constitution Chair, Tamara Woloschuk, and members of the Committee from the past nine years, changes passed at the last three Congresses have been compiled into a new revised format, given approval by His Grace Metropolitan, and are in the process of being translated into Ukrainian. The revised Constitution will be sent to Eparchial Presidents for distribution to members in the near future.

At this Plenary, projects begun during Saskatoon's term were completed:

- a revised English version of our National Brochure — some with a tear-off form for new members.

From the National President Від крайової голови

- a Spiritual Advisor's pin for all levels which, like the President's pin, is passed to the next Advisor. (Pins are available from the Eparchial Inventory person.)
- a Spiritual Advisors Handbook which summarizes the history and structure of the UCWLC and details the role of the Spiritual Advisor.

Some changes were made to NASHA DOROHA policy as well. A decision was made to increase the donation amount for announcements such as Anniversary, in Memoriam from \$25 to \$30. The Executive agreed to raise the ceiling of the NASHA DOROHA Reserve Fund to \$400,000. This move was necessary because production costs are rising but interest rates being low, we are not realizing enough income from our investments. Branches are reminded when sending in their Obligatory Funds to send in the designated amounts for the Reserve Fund.

Since Education costs are rising, the stipend for the Mary Dyma Scholarship fund was raised to \$500 from \$300. We encourage all Eparchies to continue contributing to this National Scholarship Fund and to encourage applicants.

It was also agreed to set up a Scholarship Fund for the study of the Ukrainian Language to be named after our Honorary Life Member and past NASHA DOROHA Editor, Vera Buczynska. Details are being worked out and more information will be available later.

The National President had the honour of being a guest, May 23 to 25, at the Eparchy of New Westminster's very successful 13th Convention in Vancouver. The President and National Executive thank the outgoing Executive, especially

its President, Elizabeth Hnylycia, for the dedication and efforts over the past five years. The Executive welcomes Mary Beley and her newly elected Executive and looks forward to working with them.

The National Executive and the Board of Directors of NASHA DOROHA welcome our new technical support person, Ihor Kodak of Saskatoon. We look forward to working with him and drawing on his expertise in the technical field.

The National Executive wishes all our members and readers of NASHA DOROHA a most enjoyable summer. Whether you have a world tour planned, a trip to the cottage or just a relaxing time in the garden or on the patio, take time to unwind and store up energy needed to continue working for our League and our Church.

May God and His Blessed Mother be with you wherever you may travel and bring you safely home.

Крайова Управа Ліги Українських Католицьких Жінок Канади передає свою сердечну подяку для Всесвітлішого о. Митрата Овчарика, Парафіяльної ради і особливо ЛУКЖК, що згодилися гостити другі Пленарні Народи в парафії Пресвятої Покрови Богородиці у Вінніпезі від 27 до 30 березня 2003 р.

Учасники цих Пленарних Нарад також мали можливість відвідати парафію Св. Йосифа, де задоволили смачною рибою і відвідали Святиню і музей нашого Священномученика Владики Василя Величковського ЧНІ.

Кілька членок також відвідали Катедру Свв. Володимира і Ольги і взяли участь у молебні до Блаженного Владики Никити Будки.

Подяка за посвяту і зусилля нашої крайової конституційної голови, Лени Слободи, колишньої крайової конституційної голови Тамари Волощук і всіх членок Комітету за минулі дев'ять років. Всі зміни, які були ухвалені на минулих трьох Конгресах і зложені до нового виправленого формату, затвердив Високопреосвященіший Митрополит Михаїл і вони перекладаються на українську мову. Відтак виправлена конституція буде видрукована і вислана до всіх Епархіальних членок.

На цих пленарних нарадах проекти, котрі були розпочаті під час Саскатунського терміну, були закінчені:

- виправлений англійський переклад нашої крайової брошури — кілька у відривній формі для нових членок.
- відзнака Духовного Дорадника на всі рівні, котра, так само як відзнака Голови, передається наступному Дораднику. Відзнаки можна набути від особи Епархіального Інвентаря.
- Підручник Духовного Дорадника, котрий підсумовує історію і структуру ЛУКЖК і докладно виявляє роль Духовного Дорадника.

Деякі зміни також були зроблені відносно журналу НАША ДОРОГА. Було вирішено збільшити пожертву на такі оголошення, як Ювілей, Посмертні згадки і т.д.: з 25 до 30 дол.

Екзекутива згодилася підвищити Запасний Фонд “Нашої Дороги” до 400,000 дол. Це підвищення було конечне, бо кошти продукції зростають, а відсотки низькі, ми не реалізуємо досить приходу з нашого вкладення. Тому нагадуємо відділам: якщо висилаєте свої Обов’язкові Фонди, просимо пам’ятати вислати призначену суму на Запасний Фонд.

Через те, що кошти навчання зростають, Стипендійний Фонд Марії Дими на цей рік був збільшений до 500 дол. (був 300 дол.), щоб залучити більше прохачів. Ми заохочуємо всі Епархії продовжувати і надалі висилати пожертви до цього Крайового Стипендійного Фонду.

Також було узгоджено заснувати Стипендійний Фонд вивчення української мови під іменем нашої Почесної Довічної Членки і колишньої редакторки “Нашої Дороги” пані Віри Бучинської. Деталі опрацьовуються і наступне повідомлення буде незабаром представлено.

Крайова Голова мала честь бути гостем, від 23 до 25 травня 2003 р., на дуже успішній Епархіальній (Нью Вестмінстер) 13-тій Конвенції у Ванкувері. Голова і Крайова Управа дякують екзекутиві, що відходить, особливо Голові, Елисаветі Гнилиці, за відданість і зусилля протягом минулих

п’яти років. Екзекутива вітає Марію Белей і її новообрану Екзекутиву і сподівається на приємну сумісну працю.

Крайова Управа і правління журналу НАША ДОРОГА вітає нашого нового технічного асистента Ігоря Кодака із Саскатуну. Ми готові працювати з ним і здобувати його досвід на технічній ниві.

Крайова Управа бажає всім членам і читачам “Нашої Дороги” приємного літа. У світовій подорожі, у мандрівці на котедж або лише під час відпочинку в саду чи на подвір’ї — знайдіть час для відновлення і наберіться побільше енергії для подальшої праці на благо Ліги і нашої Церкви. Хай Господь Бог і Його Пресвята Мати будуть з вами, де б ви не були, і повернули вас щасливо додому.

Марія: наш зразок у молитві

Уся хвала й слава Твоя, Всемогучий Отче:
Бо Ти дав нам Ісуса, Сина Свогого.
Щоб визволив нас від гріха.
Тебе славимо, що Ти вибрав Марію бути Його Матір’ю;
Що Ти навчив її вірити в Твою благовість;
За Твою, для неї, поміч у прийманні
Твоєї Святої Волі.

Скріпи нас Своїм Духом, щоб ми
Стали такими, як Марія:
Роздумувати над Твоїм Словом у наших серцях;
Підкорятися Твоїй Волі;
Любити Твого Сина;
І кожен день Тебе прославляти.

Отче,
Ми славимо Тебе в Ісусі Христі,
Твоєму Синові;
У любові Твого Духа,
во віки вічні. Амінь.

**Марта Козуб потребує підтримки
для представлення у Сенаті Канади**

How to appoint a Senator

**Often we feel that we cannot make a difference in our community life.
Here's an opportunity to ACT!**

■ Як ми добре знаємо, українська громада недостатньо представлена в канадській столиці Оттаві. Треба добитися, щоб Марта Козуб зайняла єдине вакантне місце, виділене для Квебеку.

■ Марта Козуб володіє трьома мовами: українською, французькою та англійською. Закінчила студії і є визначним педагогом і високошанованим членом трьох спільнот. За визначні досягнення вона нагороджена "Посвідченням досконалості" від посольства Бельгії.

■ Марта Козуб народилася у 1948 році в таборі для переміщених осіб в Німеччині, в сім'ї українських батьків

Марії Маслович та Івана Зуба. Її родина переїхала до Канади у 1949 році і поселилася у шахтарській місцевості Абітібі у Квебеку. Її родина бере активну участь у громадському житті української спільноти.

■ Martha Kozub says: "I am a member of the Ukrainian Women's League in Montreal and the Ukrainian Professional and Business Association. I admire the commitment and the work of our numerous organizations. I do, however, recognize the need for channeling our resources differently and broadening our agendas if we are to ensure and advance

our presence as a strong viable community. I agree with Cardinal Husar, who said during his visit to Montreal, "If we are to survive as a community, we need individuals to get outside the community to give back to the community its strength."

■ Ms. Kozub believes that by having a stronger political presence in government can we can survive as a community. "Our future well-being and any attempt to improve Canada-Ukraine relations will be determined by the strength of our representation in the political arena, which is sorely lacking at the present time," she says.

**Remember, without action nothing happens. If you or your UCWLC Branch wish to support Martha Kozub for the Senate, please write to
The Rt. Honourable Jean Chrétien • House of Commons • Ottawa, ON K1A 0A6**

Усміхнися

A little boy was listening to a long and excessively boring sermon in church. Suddenly the red votive lamp by the sanctuary caught his eye.

Tugging his father's sleeve, he said, "Father, when the light turns green can we go?"

В одному будинку майже одночасно відкриваються три магазини. Власник магазину ліворуч ставить у вітрину величезну вивіску: «НАЙКРАЩІ ТОВАРИ!!!». Власник магазину праворуч, щоб не відстати, пише у вітрині: «НАЙНИЖЧІ ЦІНИ!!!». Власник магазину в центрі, подумавши, вішає над своїми дверима скромну табличку «ВХІД».

Думка дня

Будь-якому одруженому чоловікові слід забути про свої помилки. Немає ніякого сенсу двом пам'ятати про одні й ті самі речі.

When a man volunteers to

BBQ,

the following occurs:

- The woman goes to the store
  - She fixes the vegetable, salad and dessert.
  - Prepares the meat for cooking, places it on a tray together with the necessary cooking utensils, and takes it to the man who is relaxing beside the grill, drinking a beer.
  - The man places the meat on the grill.
  - The woman goes back inside to set the table and check the vegetables.
  - She comes out to tell the man that the meat is burning.
  - The man removes the meat from the grill and hands it to the woman.
  - The woman prepares the plates and brings them to the table.
  - After eating, the woman clears the table and does the dishes.
  - The man asks the woman how she enjoyed "her night off."
- And, upon seeing her annoyed reaction, concludes that there's just no pleasing women!

Від моря до моря

праця ЛУКЖК по Канаді

From sea to sea

UCWLC activities across Canada

БРИТАНСЬКА КОЛУМБІЯ

Successful “Prayer Chain” during October

The National Spiritual Development Committee headed by **Pauline Dyrkacz** and **Joan Shume**, prepared and provided a Prayer Calendar for the entire UCWLC membership throughout Canada. The “Prayer Chain” was carried out during last October. Each of the five Eparchies provided petitions, while Pauline and Joan added additional readings and prayers.

Most members of the Holy Trinity UCWLC Branch, Kamloops, BC, with the dedicated assistance from UCWLC Spiritual Advisor and Parish Priest, **Fr. Myhylo Bohun** participated in this rewarding “month of prayers.” The UCWLC branch members and parishioners took advantage of this spiritual prayer program. This effort was a most successful “Prayer Chain.”

The Kamloops UCWLC “Welcome Members” poster was joyfully and artistically provided by **Sister Ruth Aney**, SSMI and **Sister Ambrose Stachiw**, SSMI, New Westminster, as a welcome sign to new members.

Elizabeth Hnylycia

Adelle Dmyterko, Branch President Eparchial Charitable, Mildred Kolody, Branch Treasurer Eparchial Spiritual, and Fr. Myhylo Bohun

САСКАЧЕВАН

Ss. Peter and Paul UCWLC Branch, Saskatoon, Celebrate 100th Anniversary of SSMI in Canada

In February, Ss. Peter and Paul Parish in Saskatoon honoured the Sisters Servants of Mary Immaculate on their 100th Anniversary in Canada and 75th Anniversary in Saskatoon. The Sisters have been associated with Ss. Peter and Paul from its beginnings. It was the 49th Anniversary of SSMI and Ss. Peter and Paul connection.

Anne Buchko shared the history of the Sisters Servants; their founding in Ukraine, their coming to Canada and their involvement with the Parish. The Choir, direction by **Mary Ann Kowal**, learned

the hymn “Bountiful Graces” to Blessed Josaphata for this occasion. They sang it in beautiful four-part harmony as the Children of Mary, Altar Servers, Sisters, Clergy and Bishop processed into Church. **Sr. Patricia Lacey**, SSMI, superior of the Saskatoon Home, carried in the Icon of Blessed Josaphata which the Sisters gave as a gift to the Parish on this day. The Children of Mary placed blue roses before the icon. The home sisters, **Sr. Patricia Lacey**, **Sr. Bonita Komarnicki**, and **Sr. Marijka Konderewicz**, were joined by **Sr. Florentine Smynciuk** (Winnipeg), **Sr. Virginia Pryslak** (Vegreville), **Sr. Janet Kozak** and **Sr. Laura Prokop** (both from Calgary) to celebrate this historic occasion.

The Divine Liturgy, with **Bishop Michael Wiwchar**, CSsR and **Deacon Thomas Nahachewsky**, was a celebration of thanksgiving and joy. In his homily Bishop Michael recounted his

personal experiences with the Sisters in his hometown of Komarno, Manitoba. He asked "How many people attended Yorkton Sacred Heart Academy," a large number of women raised their hands. After the Liturgy, about 200 friends and benefactors stayed for lunch and fellowship. As a gift to the participants, the Sisters put a medal of The Mother of Love of Ancaster by each place setting.

A pictorial history covering the Sisters' beginnings in Ukraine, their

arrival in Canada, their various homes in Saskatchewan and present activities was displayed for viewing. Greetings to the Sisters were conveyed on a huge anniversary cake as well as by the Parish, the UCWLC, the Senior's club, the Children of Mary, the Confraternity, the Associates of the SSMI, the alumni of the Lay formation Program, Bishop Nykyta Budka K. of C., Ss. Peter and Paul K. of C., and Sheptytsky K. of C. as well as many individual friends.

It was noted that over the years the Sisters had become involved in various ministries: teaching and leading Liturgical singing; decorating churches; taking care of the altar linens and baking of altar bread while instructing and commissioning the laity in these arts; sewing of church vestments; visiting the needy in their homes and in hospitals; distributing Christian literature; preparing children for First Communion; teaching summer catechism in rural areas; being part of the staff at Pike Lake and Madge Lake camps; giving leadership to the Altar Boys, Children of Mary and Sodality groups; running the Eparchial Religious Education Centre and coordinating the Byzantine Ukrainian sector of the current lay formation program in Saskatoon.

Branch President, **Adeline Lasiuk**, extended appreciation on behalf of UCWLC to the Sisters Servants for the numerous years they served as Spiritual Advisors on the executive and as spiritual guides to all members. Many parish groups took the opportunity to show their appreciation to Sisters by thanking them for their loving service to our church.

Sr. Patricia Lacey thanked the Bishop, **Fr. Frank Szadiak** (pastor of Ss. Peter and Paul) and the Redemptorist Fathers, **Fr. Andrew Muzyka** and all the

L to R: Sr. Florentine Smycniuk, Sr. Virginia Pryslak, Sr. Laura Prokop, Sr. Patricia Lacey, Sr. Bonita Komarnicki, Sr. Marijka Konderewicz, Sr. Janet Kozak.

Don't wait until Christmas! Bring joy to a friend with a subscription of

НАША ДОРОГА ✧ NASHA DOROGA

Не чекайте на свято! Зробіть комусь приємність передплатою

Ось мій список. Here's my list. I understand each friend will receive a card announcing the gift subscription.

I've enclosed \$ _____ for _____ gifts at \$20 each (\$25 US for USA and overseas).

DONOR

Name _____
Address _____
City _____ Prov. _____ Postal Code _____

Gift #1

Name _____
Address _____
City _____ Prov. _____ Postal Code _____

Gift #2

Name _____
Address _____
City _____ Prov. _____ Postal Code _____

Gift #3

Name _____
Address _____
City _____ Prov. _____ Postal Code _____

Mail cheques payable (to) NASHA DOROGA to: 110 Toronto Street, Regina, SK S4R 1L7

organizations and parishioners of Ss. Peter and Paul for being part of such a beautiful day of celebration. Special thanks were expressed to the committee, formed from the UCWLC Branch members, that worked diligently to coordinate this event, and to members and spouses who supported the project with countless hours of dedicated work.

Jean Morrow

Wynyard Celebrated its 35th Anniversary

In February, the Sacred Heart UCWLC of Wynyard celebrated its 35th Anniversary and Membership Tea. Starting with Divine Liturgy by **Fr. Leonid Malkov**, then a luncheon prepared and served by the Branch Executive and Social Committee, it concluded with the annual meeting chaired by President **Elizabeth Zahayko**. There were 50 members in attendance.

The other members of the Executive include 1st Vice-President **Jackie Babey**, 2nd Vice-President **Linda Karakochuk**, Secretary **Jean Morrow**, and Treasurer **Yvonne Chorney**.

The Sacred Heart Ladies Aid Club was organized in 1948 by a group of very

hard working dedicated women, usually the wives of members of the Parish's Men's Committee, and acted as the "sestrytsi" or executive of the Ladies Organization.

In 1968 the ladies decided to join the UCWLC, the Eparchy of Saskatoon. Today, the Wynyard Branch has three ladies who serve on the Provincial Eparchial Executive: **Elizabeth Zahayko**, Treasurer; **Yvonne Chorney**, Auditor; and **Jean Morrow** as Press/Reporter and **NASHA DOROHA** Journal Correspondent.

Since 1968, 12 ladies have served as Branch Presidents. The Branch honoured **Doris Sawchen** and **Myrtle Kachur** having served as presidents between 1948 and 1968.

Thirty-one ladies were presented with 35th Anniversary Buttons and Red Rose pins in appreciation of their long years of service. Also honoured were 25-year recipients **Cathy Bzdel**, **Annie Lalach**, **Minnie Zaluski**, and 30-year recipients **Jackie Babey**, **Olga Bashutski** and **Bernice Petryshen**. The branch also welcomed three new members: **Mary Antoniuk**, **Marianne Lalach**, and **Jennie Storozuk**.

Father Leonid dedicated a prayer to our "58 deceased members," followed by the passing of the "Peace Light" candle to

the Branch President, **Elizabeth Zahayko**, by guest speaker and Eparchial President, **Alice Derow** of Canora. She spoke on the importance of being a member. The women of the Sacred Heart parish understand this very well: they have **78 UCWLC members!** She also spoke on the importance of continuing to support the church, youth, needy, sick and shut-ins. "Working in harmony strengthens a club and makes one feel good inside," she concluded.

Elizabeth Zahayko, Branch President

МАНІТОБА

A UCWLC Library in Dauphin

Official opening of the New Parish Library took place in the Rev. Mitrat Oucharyk Auditorium. Dedicated to the deceased members of the League, this Library has been in the planning stages for a couple of years now and has finally reached completion, though improvements will continue into the future. A plaque, donated by Provincial Granite Works, was blessed by **Mmgr. Michael Buyachok** and will be attached to the Library wall. It reads "UCWLC Memorial Library, in honor of our deceased members. Dedicated February 23, 2003". UCWL President **Olesia Kalinowich** cut the ribbon to declare the library open.

The Library will be staffed by parish volunteers at designated hours and the predominantly religious content books and periodicals will be available to anyone on a sign-out basis. This is an invaluable asset to our community and is an excellent opportunity to utilize this accessible resource that has, until now, been untapped. The League is extremely proud of its contributing role in providing this service.

Cassie Merko

Back row: Sally Lalach, Helen Shular, Myrtle Kachur, Alice Pidkowich, Lena Latoski, Ann Popadynech.

Middle row: Victoria Hlady, Doris Sawchen, Lena Proznick, Victoria Leschyshyn, Alexandra Lazorko, Mary (S) Lewandoski, Kay Babey.

Front row: Annie J.K. Bzdel, Helen Kachur, Myrtle Pawloski, Annie Lasuita, Nellie Babey, Elsie Bodnarchuk.

ОГОБИТОГТИ PROFILES

Challenge Yourself — Be Your Best Today

**Olympic Grandma
2002 Olga Kotelko**

By Marjorie Roberts

Who said, “All That Glitters Is Not Gold”?

Eighty-four-year-old Olga Kotelko taught school in Saskatchewan and BC for more than half her lifetime. Raising two children, teaching school, attending UBC in the evening and working summers didn't allow time for athletics, except for baseball with her students whom she encouraged to practice athletics and to participate in field days.

When Olga retired, reading and gardening didn't fill her life. “I must set a few goals,” she decided. In her inimitable style, she joined West Vancouver Senior Centre and signed up for bowling, rambles, aqua-size, line dancing, fitness, painting and tackled the game of bridge. She went from this to Seniors Slowpitch and on to Seniors Games as an observer. “I can do that,” she thought watching track and field events. Borrowing library

books on “how to,” and eliciting help from local high school physical education teachers, she began practicing discus, shot put, javelin, etc. Olga says, “My friend and trainer, Barb Vida, inspired and encouraged me at every turn.”

At 77, she signed up for the Games and began her winning streak. The next year she was in Tucson, Arizona, carrying our Canadian flag in the National Senior Sports Classic. Her number was 777. She won her first gold with 777 pinned on her back. In 1998, she earned gold medals in Saskatoon, her old stomping ground, amidst cheers of family and friends.

In 1999, she was 80 and she was “hot!” Olga excelled in ten events, breaking BC, Canadian and World Records. At the 13th World Masters in England, she again broke the World Record on high jump and weight pentathlon. This year, Olga will be heading for Puerto Rico and in 2005 on to Spain!

When asked about her success, she humbly says, “My goal is being my best. I seek a healthy lifestyle, accept new challenges. I like to be positive and happy!” When asked, “Do you think older is better?”, she replies, “Yes, and be your best at it today!”

Olga has done many motivational presentations to varied age groups. She always brings along some of her 300+ gold medals. They glitter and so does Olga, the golden girl!

Olga has always been very active in the Ukrainian community, practicing and promoting the cultural and spiritual traditions and customs according to her Ukrainian Catholic faith. A member of

the UCWLC since 1955 at Holy Eucharist UCWLC Branch, New Westminster, she has served on the Branch, Eparchial and National levels as President, Vice-President, Recording and Corresponding Secretary, convenor and more. She had contributed to Conventions and to the 1989 Congress. In 1984, Olga was instrumental in publishing the Eparchial UCWLC “Ukrainian Traditions and Modern Cuisine Cookbook.” She was editor of several parish publications. Olga still sings in the local Switanok Folk Chorus and has acted as one of the *svachy* in *Vinkopletennia*, an operetta which had its debut in 1989. It is not surprising that Olga is well respected in her parish.

Olga thanks God for her interesting and exciting life. Teaching for 34 years and now in the last 6 years of her golden age, challenging herself and others in Track and Field she says with an infectious smile “I truly believe that God is watching over me and that angels carry my javelin to new heights.”

Olga is thrilled that young athletes have told her she is an inspiration. They love competing with an ‘Olympic grandma’! Her children and grandchildren are very proud of her, and cheer her on “Go, Grandma, Go.”

Познайомтеся з Рожамарією Нагнибіда

Рожамарія Нагнибіда (Шлопак) народилася в північній Альберті від батьків, що приїхали до Канади 1937 року з Бучачкого району в Україні. Вона виростала на фермах околиці Піс Ривир, де священники відвідували парафію Норт Стар раз на місяць. Але її сім'я практикувала українську католицьку віру та культуру. Після закінчення середньої школи Рожамарія вчилася в університеті в Едмонтоні, де

здобула диплом освіти (БІ ЕД). Вона вчила в північній Альберті до 1990 року, а потім з чоловіком виїхала до Ширвуд Парк, Альберта. Вони й вся їх родина є членами парафії Св. Володимира Великого в Едмонтоні. Рожамарія членка ЛУКЖК і бере участь у роботі відділу та єпархіяльної управи. Представниця НАШОЇ ДОРОГИ в Едмонтонській Єпархії останніх сім років, вона має надію служити відділу, єпархіяльній управі та українській громаді ще багато років.

“Я найбільше задоволена, що довголітня праця в ЛУКЖК дала мені багато вічних друзів та радість від праці, яку я роблю разом з жінками по відділах та в єпархії. В майбутньому, як членка, хочу продовжувати працю в організації. Це мій обов’язок. Також хочу гордитися і своєю приналежністю до ЛУКЖК, яка працює під гаслом ‘Для Бога, церкви й народу’,” — каже пані Нагнибіда.

Вона має трьох дорослих дітей —
Николя Маас (Данило), Наталя

Данилак (Дін), та Тарас. У 2000 році Рожамарія стала гордою бабою Злати й Сашка, близнюків, яких усиновили в Україні дочка Николя й зять Данило.

Одне слово звільняє нас від тягара та болю життя: те слово є ЛЮБОВ.
— Sophocles

Love is like the measles. The older you get it, the worse the ATTACK.
— Mary Roberts Rinehart

Canada's National Ukrainian Festival

August 1, 2 & 3, 2003

Come for the Culture...

Stay for the Fun!

This year's outstanding Grandstand Line-up includes:

- **Rusalka Ukrainian Dance Ensemble** of Winnipeg, Manitoba
- Virtuoso Violinist **Vasyl Popadiuk** of Toronto, Ontario
- Quick-change Celebrity Impersonator **Tracey Bell** of Vancouver, British Columbia
- **Canada's National Riding and Dancing Cossacks and Company** of Dauphin, Manitoba
- Master of Ceremonies **Michael Luchka** of Mississauga, Ontario
- **Zirka Ukrainian Dance Ensemble** of Dauphin, Manitoba
- 2003 House Band **Shoom** of Winnipeg, Manitoba
- **Canada's National Ukrainian Festival Choir** of Dauphin, Manitoba

* Not all performers are in each show.

Box 368, 1550 Main Street S.

Dauphin, Manitoba R7N 2V2

To purchase your tickets, call toll-free

1-877-474-2683 to charge by phone.

For more information, visit our website at www.cnuf.ca

місяць } MONTH }	6	7	8	9	10
Registration of children and youth summer camps. Contact Eparchy office or local parish.		Літні табори для дітей та молоді	Український Фестиваль, Dauphin, MB 9-10/ "Святкування року Родини" в Зарваниці — Всеукраїнська проща в програмі дискусії про справи родини. Для подальшої інформації prociv@ichistory.org	Запис дітей до української школи, катехізм Запис студентів на університетські курси україністики	
			Jul 14-Aug 4/ Ukrainian through its living culture, U of Alberta		
			18-21/ Конгрес, Світовий Конгрес Українців, Київ • Congress, World Congress of Ukrainians, Kyiv, Ukraine		24-26/ 3'їзд Епархії — The Winnipeg Archeparchial 31st Convention "...I BELIEVE..." at the Parish Centre of the Holy Eucharist Church at Watt 460 Munroe Ave. Winnipeg

Deadline for submissions • НАША ДОРОГА 15.VIII.2003 • Річонець дописів

ДОДАТКИ
NOTES

Нові члени ✧ New Members

6 St. John the Baptist UCWLC, Brantford, ON

Donations ✧ Пожертви

\$75 Holy Eucharist UCWLC, New Westminster, BC

Прошу подавати імена та пожертви для публікації у НАШІЙ ДОРОЗІ.
✧ Please provide names and donations for publication in NASHA DOROGA

Прошу надсилати поміщення в Календарі до Епархіяльних управ. ✧ Please forward Calendar submissions to the Editor or Eparchy representatives.

“Нам Україну благослови”

Гімн на честь приїзду Папи Івана Павла II в Україну

Музика Т. Курчика

Слова М. Белея

Прийшла пора нам, побратими,
Знову зібратись, врешті, всім,
Не терпить час, ідуть години,
Чи бути нам, чи ні.
І землю, й рід свій не забули
Ми, пізнавши цілий світ.
Вкраїні, віримо, здобудем
І велич, і слави цвіт.

Приспів:

Ти Україну благослови,
Небесний Отче наш, благаєм ми:
Єдину в світі, в житті одну
Нам Україну збережи святу.

Радіймо всі любов'ю, миром,
Із тисяч літ величний день:
Іван Павло Святійший з Риму
Всміхнувся, назустріч йде.
Радіє сонце, зорі, небо,
Святістю сіяє все,
Вкраїно любя, Бог для Тебе
Свій Промінь щастя шле.

Приспів:

Тарас Курчик — автор офіційного гімну на честь приїзду Папи в Україну у 2001 р. — висловив кілька вражень про події з приводу візиту Папи в Торонто минулого літа. Пригадує, що десь років 5-6 тому зустрічався з людьми з-за кордону, які не знали Україну і де вона знаходиться. Приїзд Папи Івана Павла II в Україну змінив це. В Торонто, на Всесвітньому дні молоді минулого літа, вже було інакше, каже Тарас Курчик. “Коли питаються нас, що за країна, дивлячись на жовто-блакитний прапор, ми кажемо “Ukraine”, і вони всі радіють — я розумію, що її знають, цю країну, яка справді стала досить великою в очах для світу. Для мене, як патріота, це надзвичайно важливо.”

Також радує його й інше.

“Мені завжди здавалося, що напевно десь за межами України є набагато менше віруючих людей,

Прийшла по-ра нам, по-бра-ти-ми— знов зі-бра-тись, вреш-ті,
всім, не тер-пить час, і-дуть го-ди-ни,—
Чи бу-ти нам, чи ні. І зем-лю, й рід свій не за-
бу-ли— ми, піз-нав-ши ці-лий світ.
Вкра-ї-ні, ві-ри-мо, здо-бу-дем— і ве-лич і сла-ви
цвіт. Ти У-кра-ї-ну бла-го-сло-ви, Не-бе-сний
От-че наш, бла-га-см ми:— Є-ди-ну в сві-ті, в жит-ті од-
ну нам У-кра-ї-ну збе-ре-жи свя-ту.

особливо молоді. Будучи на Всесвітньому дні молоді, я побачив, що моя думка не зовсім правильна і я з цього дуже радий. Багато молоді дуже гарно і радо вітали Папу. Вони всі такі щирі та добродушні! Я розумію, що це справді люди віруючі — практикуючі християни.”

Він каже молоді: “Життя починається і життя закінчується, і ви не знаєте, що вас чекає через п’ять хвилин. Тому треба завжди робити

добро. Коли ти завжди живеш в Господній ласці, коли ти робиш добро, ти вільний, ти чистий, ти радісний, бо ти знаєш, що б не сталося, для тебе це не страшно.”

Що він бажає молоді та старшим? “Бажаю всім міцної віри. Не звертайте увагу на деякі труднощі, бо в нашому житті можуть бути труднощі, а насправді це для нас краще. Насправді може ті труднощі нас ведуть на правильний шлях.”

My personal thoughts of the

Pope's visit to Toronto last year

By Slava Bey

I was caught up in the excitement of Pope John Paul II coming to our multicultural city of Toronto. I was sitting deep in thought in the subway car thinking there is not a better place for people of different religions and culture to come together and understand one another better. The Pope himself extends a hand to other faiths. He is the first Pope in history to preach in a Protestant church, visit a synagogue, address Muslims in a mosque and hold prayer services with Lutherans inside St. Peter's Basilica. Little did our Pope know, seventeen years when he launched the World Day Youth what a powerful, fascinating and useful event it would become! It would stand out as one of the legacies of His Pontificate.

My thoughts were interrupted by babbling voices — students boarding the subway car, speaking in different languages. Their youthful energy filled the car quickly! Our pilgrims! I met two nuns from Argentina, students from Sweden, France and Hong Kong and all wearing little brown wooden crosses. To think I wanted to watch the proceedings on TV when these people traveled from so far! I immediately went to purchase a pass. I wanted to be there because of the Pope's age and health, making this likely his last visit to Canada.

When he arrived, I was struck by his frailty! He was stooped over with age, illness from the assassin's bullet and Parkinson's disease. Even more striking were the Pope's formidable courage, determination and energy to walk down

those 25 stairs from the plane: Truly, the soul leading the body. As I watched, I thought, "He is accepting his suffering as a new challenge!" I remembered what Cardinal Andrea Deskur said: "If one doesn't know the Pope's spiritual strength, he cannot be understood!"

Despite his frailty, our Pope made a detour to Exhibition Place and saw the 300,000 young people from 150 countries dancing, waving flags and singing, "We love you, Pope John." They were the living example of "the salt of the earth and light of the world." The World Day Youth cross was carried through the crowds singing Kyrie Eleison and raised to the stage. Prayers of intercession for humanity were given in nine languages — religions and nations are equally valid. There were 200 priests here in little purple booths for pilgrims wanting to go to confession. Where is there a nicer place to bare your soul to God than under the trees along the lake speaking to Him through a priest?

Pope John compared Lake Ontario to Lake Tiberias of old Galilee where Jesus made a proposal to the first disciples — some as young as our pilgrims, the same words rang out 2000 years ago "Blessed are they..." — the Beatitudes — the Magna Carta of Christianity! "Live then, you are walking to Jesus, to happiness," the Pontiff said.

The Way of the Cross, in itself a form of pilgrimage, was reenacted. It is Christ's march of 14 stations to Calvary and His eventual crucifixion. Pope John

wrote this spectacle for the 2000 Jubilee. A young 19-year-old Robert Legere acted the role of Jesus. In pouring rain, we stood with rosaries in our hands, tears rolling down our cheeks, reliving the pain that Jesus went through for us. It was touching to see Jean Vanier repeat the acts of love, humility and forgiveness as Jesus had done the night before He died

— the washing of the feet. With a basin of water and towel, Vanier and thousands of others washed one another's feet — remembering His words, "This is my commandment, love one another as I have loved you." Pope John watched this on NBC from his retreat and later insisted on meeting the cast.

The Pope met with many young pilgrims. One was a disabled pilgrim, Anthony Ramuschak, the son of a cleaning woman. Anthony's knuckles went white as he squeezed the arms of his wheelchair, colour drained from his face. It was 7 years to the day that a fatal stroke destroyed his body and speech. Meeting the Pontiff was a dream come true! His tears told it all!

The pilgrims visited nursing homes, handed out food to the homeless in parks and crack trade areas. Catecheses were held in 127 churches, halls and Exhibition places. More than 100 pilgrims from the new world, the former Soviet Union, participated. One student remarked, "Christians were persecuted during

Soviet times and yet they persevered!"

The day had come to hear the Pope's open air Mass at Downsview Park. I boarded a bus at 7 a.m. in pouring rain, carrying my stool. My feet were already wet and it was a long walk from the bus to the Mass area. The hour was here — the Pope was arriving! Many shrieked in delight, wiping away tears and singing, "We love you, John Paul." Next to me a young lady holding a baby said "It's a million times cooler than seeing a movie — it's like seeing God, in a way, because He is closest to God."

At one point, I was close to the Pope. He was shaking and failing, but what caught my attention were his eyes — they were very much aware of what was going on. He praised Canada and said the purpose of World Youth Day is to bring young people together in the great cause of peace and human solidarity. Too many people know suffering and lives begin and end without joy or hope. "The Beatitudes — live the Beatitudes! God bless you, God bless Canada," he ended.

I watched him and thought what an example he has been for the past 14 years as our Pope; the defiant will, the spirit! Yet his humble ways filled me with love. It is difficult to express the spirit I felt during communion — it is as if the multitude of people were gathered around Jesus, all believing in one God and waiting for His word to give us comfort and hope.

As I was leaving, I turned around and over everything loomed a huge cross, visible for miles, standing for the sign of God's love for humanity.

I came, I saw, I prayed... Thank you, God.

*Sally Bey is a member of
St. Volodymyr's UCWLC in Thornhill*

CONVERSATION BETWEEN FATHER AND SON IN THE LAND OF MORIAH

By Pope John Paul II

So they walked and talked together on the third day.

Here is the hill, where I shall offer a sacrifice to God —

said the father, and the son was silent, dared not ask:

Where is the lamb? We have fire, wood, a sacrificial knife,

but where is the sacrifice?

God alone will choose it —

This he said, and dared not say aloud the words: the lamb, my son, will be you — so he was silent.

With this silence he was falling again into a soundless hollow.

He had heard the voice which led him.

Now the voice was silent.

He was left with nothing but his own name Abraham:

He who believed against hope.

In a moment he will build a sacrificial pile, make fire, bind Isaac's hands — and then — what? the pile will burst into flames...

Already he sees himself as the father of a dead son,

the son the Voice gave him and is now taking away?

O, Abraham, you are climbing this hill in the land of Moriah,

there exists a certain boundary to fatherhood, a threshold

that you will never cross.

Here another Father will accept the Sacrifice of a Son.

Do not be afraid, Abraham, go on, and do what you have to do.

You will be the father of many nations.

Do what you have to do, to the end.

He will stop your hand, when it is ready to strike that sacrificial blow...

He will not permit your hand to fall, when in your heart it has already fallen.

Yes — your hand will stop in the air.

He himself will stay it.

And from now on, the Hill of Moriah will wait

— for on this hill the mystery must be fulfilled.

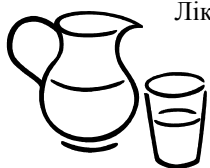
*From Roman Triptych: Meditations by John Paul II
Translated by Jerzy Peterkiewicz
© 2003 Libreria Editrice Vaticana*

Ukrainian "palomnyky" are awaiting arrival of the Pope at the Exhibition grounds

Скільки людині потрібно води?

Лікарі раз у раз
нагадують: пийте
якнайбільше води.
Мовляв, попив —
менше з'їв. Хочете

мати гарний вигляд? Саме вода, кажуть нам, поліпшує стан шкіри обличчя, яка найбільше втрачає вологість упродовж дня. Працюєте за комп'ютером? Теж більше пийте — коло двох літрів за день!

Канадські та американські вчені, однак, посміли заперечити загально-відомий погляд, за яким людині треба випивати за день близько двох літрів води (а це приблизно вісім склянок). Ця рекомендація стала популярною після Другої світової війни і лягла в основу чи не всіх дієт. Професор університету Британської Колумбії, дієтолог Сюзан Барр та її американські колеги засумнівалися у її слушності й розпочали свої дослідження, аби встановити, скільки ж рідини насправді треба споживати щодня.

Професор каже, що наразі не знайшла наукових підтверджень правильності рекомендації пити на день 8-10 склянок води. Сюзан Барр вважає: ці поради могли стати результатом неправильного трактування факту, що здоровому організму дорослої людини для підтримання енергетичного балансу щодня потрібно два-три літри рідини. Професор наголошує, що, очевидно, під "рідинним раціоном" розумілася не тільки вода, але й інші напої та рідини, що містяться у самих продуктах! До прикладу, хліб містить близько 35

відсотків води, м'ясо та риба — від 50 до 60 відсотків.

Професор Барр спростовує думку, що вода притуплює відчуття голоду. "Коли ви вип'єте багато води, справді, з'являється відчуття ситості, — каже дієтолог. — Однак уже за якусь годину шлунок звільняється від рідини, і ви знову голодні".

Зловживання такою "дієтою", коли водою пробують замінити повноцінне харчування, може призвести до головного болю, знепритомнення,

спазматичних явищ. Професор водночас каже, що людям, котрі мають підвищені фізичні навантаження, а також ласунам таки треба споживати більше рідини, аби не довести організм до зневоднення.

Скільки ж склянок власне води треба випивати упродовж дня, дізнаємося, мабуть, аж восени, коли професор Барр закінчить своє дослідження.

Настя Костюк
Експрес, Київ 2003

Alzheimer's Disease

A checklist of 10 common warning signs

1. Memory loss that affects day-to-day function, particularly short-term memory loss.
2. Difficulty performing familiar tasks. For example, being unable to prepare part of a meal or forgetting you ate it.
3. Problems with language. Forgetting simple words or substituting inappropriate ones.
4. Disorientation of time and place. For example, getting lost on your own street.
5. Poor or decreased judgment. For example, dressing inappropriately, wearing winter clothing on a hot summer day.
6. Problems with abstract thinking. For example, forgetting what a birthday is.
7. Misplacing things. Not just misplacing the car keys, but behaviour such as putting an iron in the fridge or watch in the sugar bowl.
8. Changes in mood or behaviour. Rapid mood swings -- from calm to tears to anger -- for no apparent reason.
9. Changes in personality. A person with Alzheimer's can change dramatically, becoming extremely confused, suspicious or withdrawn.
10. Loss of initiative. A person with Alzheimer's may become very passive, and require cues and prompting to become involved even in very basic activities.

Source: Alzheimer Society of Canada

Where do health and well-being come from?

Roy Romanow explains

Roy Romanow was chairman of the Commission on the Future of Health Care in Canada. Recently, he received the International Foundation's public service award. Here are some of the excerpts from his speech.

In my report on the future of health care in Canada, I noted that we must set a national goal of making Canadians the healthiest people on Earth. Our 47 recommendations for achieving a renewed health-care system will take us a long way in achieving this, but not the whole way. Even the best health-care system in the world will only be one of the ingredients that determine whether one's life will be long or short, healthy or sick, fulfilled or empty.

If every citizen had a magic wand and could bring about the things that contribute to health and well-being, the experts might suggest they consider the following wish list.

- Be rich. Rich people live longer than poor people and are healthier at every stage in life.
- Pick your parents well. Make sure they nurture your sense of identity and self-esteem and surround you with interesting stimuli. Prenatal and early childhood experiences have a powerful effect on

later health and well-being.

- Graduate from high school and then go on to college or university. Health status improves with level of education.

- Don't work in a stressful, low-paid, manual job in which you have little decision-making authority or control, or are in a toxic physical environment. Poor jobs equal poor health.

- Don't lose your job and become unemployed. Unemployed people suffer from stress and isolation and can become poor — and remember what I said about being poor.

- Live in a community where you trust your neighbours and feel you belong. A civil and trusting community promotes health and life expectancy.

- Live in quality housing, but not next to a busy street, in an urban ghetto or near a polluted river. Clean air, water and soil are vital to your health, as are the human-made elements of our physical environment.

The Globe and Mail

Дослідження

Яка вага — такі знання?

Британські вчені з Інституту здоров'я дитини дійшли висновку: вага новонародженого має прямий стосунок до його математичних здібностей.

Як з'ясували вчені, діти, що при народженні важили менш як два з половиною кілограми, із математики та інших шкільних предметів мали набагато гіршу успішність, ніж "важчі" від народження малюки.

Крім того, на розвиток здібностей помітно впливають умови життя: чим сприятливіше соціальне середовище, у якому зростає дитина, тим більших успіхів вона досягає у математиці.

Такі цікаві висновки були зроблені за результатами спостереження над 11 тисячами людей, котрі народилися у перший тиждень березня 1958 року.

Експрес, Київ 2003

Polio survivor: a personal miracle

By Sonja Pawliw

This is my testimony on my survival of polio when it was an epidemic here in Saskatchewan in the late forties and early fifties. It wasn't just surviving the disease, it was surviving it miraculously.

One day in late November I had this nagging headache. In spite of it, we bundled up our two little girls, four and one years old, to visit my parents for

supper. Later that evening, my headache got worse. My aunt said she'd come home with us to help with the children. When we came home I went straight for the couch to lay my head into a soft pillow. While my husband, Fred, was making a fire in the pot-bellied heater in the living room, my aunt was getting a fire going in the kitchen stove and getting the children off to bed. Fred then went to the barn to

feed and milk the four cows.

By the time he came in, a half hour later, my arms were going numb, my head and neck were hurting unbearably, my legs felt like they were full of ants and I was cold. Fred said, "We'd better get going to Yorkton, to the hospital." With great difficulty and help, I managed the distance to the car. Polio was in the back of all our minds, but no one dared to

dwell on it because of fear. In silence and pain we drove the twenty-five miles as the fear built up. We had no phone at the farm to call ahead to the hospital to tell them we were coming, so when we pulled up in front of the old Victoria hospital, Fred ran in to get help. An orderly and a nurse came running to the car and half carried, half dragged me up the long flight of stairs to a waiting stretcher. Action then started, but I was getting more and more numb, and my chest became tighter and tighter. I found it very difficult to breathe. As the doctors hovered over me, I could see their desperation; they knew it was polio, but there was no iron lung in Yorkton.

As Drs. Peter and Stephanie Potoski were deciding what to do, I was getting worse; my face and tongue felt like a block of wood; I could not talk. Dr. Stephanie then called my parents and a third doctor. When Dr. Houston came, he just shook his head. I knew then, I had no chance. The doctors decided they had to get me on the plane — fast — to the General Hospital in Regina, to the iron lung because my chest was giving out. I did not want to go away from Yorkton to die. I did remember that two weeks

before, a young woman, a mother of two children, had died on the plane on the way to the iron lung. It was then that our priest came in and my parents and Fred prayed at my bedside as young Fr. Paul Maluga anointed me, prayed, and laid hands on me asking God for the healing power. I felt very peaceful as he spoke to me ever so gently. “Go in peace to the Lord or He will return you well.” In that time, all I could think of were my two little girls at home needing me and wanting me, and of me wanting to be with them.

As the nurses prepared me for the ambulance ride to the plane, the nurse that was going with me was already pumping

oxygen into me; I couldn’t breathe. The doctor also made provision for Fred to go on the plane with me even though there

was not room for him. They were sure I would not make it to Regina, and they wanted to have him with me.

The ambulance ride was very rough to the emergency landing field just south of the hospital where the Logan Greens are now located. I don’t know how far into the flight we were when I fell asleep. It was in that time something started to happen. The nurse turned to Fred and told him that I was starting to breathe on my own. Just before we landed in Regina, I woke up and I felt so relieved. I could breathe and I could move my fingers. It

was like coming back from the dead. As soon as we landed, the ambulance was

there to transport me to the General Hospital. Staff was waiting for me with the iron lung, but I did not need it. I could talk a little and my hands weren’t as blue, but I was still partially numb. They did not need the iron lung for me. The staff and my nurse stood around in amazement, but did not say much. They got me into bed and watched over me all night. While they all wondered what transpired, I knew that it was God’s intervention that spared my life through Fr. Paul’s healing hands.

Four days later I was sent home to recuperate. My left side was a little weaker and a bit paralyzed. When Dr. Stephanie came to the house, she could

not believe it, and apologized for saying that I would not make it. At home with my husband and children and with some therapy and exercise and a lot of gratitude, I bounced back to normal life in a few months. The doctor was right when she said there was someone much greater with the power of healing than doctors.

I am very grateful to all. I think God worked His miracle through every one of them.

I had six more children after that. We raised eight children, and now have fourteen grandchildren and one great-grandson, with whom we celebrated our fifty-fifth wedding anniversary.

Slava Bohu!

I Hope Your Day is a Piece of Cake

A daughter is telling her mother how everything is going wrong: she’s failing algebra, her boyfriend broke up with her and her best friend is moving away.

Meanwhile, her mother is baking a cake and asks her daughter if she would like some. The daughter nods, “I love your cake.”

“Here, have some cooking oil,” the mother offers. “Yuck,” says her daughter.

“How about a couple of raw eggs?” “Gross, Mom!”

“Would you like some flour then? Or maybe baking soda?” “Mom, those are all yucky!”

“Yes, all those things seem bad all by themselves. But when they are put together in the right way, they make a wonderfully delicious cake,” the mother replies wisely,

God works in similar way. Many times we wonder why He would let us go through such bad and difficult times. But God knows how to put all things right in His order. We just have to trust Him and, eventually, they will all make something wonderful! God is crazy about us! He sends us flowers every spring and a sunrise every morning. Whenever you want to talk, He listens. He can live anywhere in the universe, and He chooses our hearts.

With thanks to Pat Semchuk, Ottawa

Україна Алли Горської

Галина Дацюк

Її присутність відчувається в усьому: в київських вулицях, меморіальних таблицях, художніх творах, що збереглися, і тих, які знищили. Присутність Алли Горської відчувають люди, що її знали, й ті, хто не був особисто з нею знайомий. Без її імені сьогодні Україна була б біднішою на одну барву, тихіша на один голос. Без неї Україна не була б зігріта ще однією вірною любов'ю.

Вони йшли одна до одної довго.

Алла народилася і виховувалася у зросійщеній київській родині. Батько був директором найбільшої в Україні кіностудії ім. О. Довженка, а згодом — Одеської. Родина жила в достатку, однак, Аллі бракувало достатку духовного і вона почала пошук Рідної Землі.

Закінчивши художню школу ім. Т. Шевченка, згодом Київський художній інститут, Горська відкриває для себе світ мистецтва — великий і трагічний. І водночас відкриває Україну. Вона поспішає пізнати вселенський український космос, зрозуміти, досягнути і понад усе — відобразити все в мистецтві.

Вона вирішила освідчитися в палкій любові до України в один день — і стала розмовляти тільки українською мовою, раз і назавжди. Самотужки і з допомогою вчителів долала правопис і вимову. Мандрувала з друзями по історичних місцях. Згодом це палке поривання привело її в Клуб Творчої Молоді, де плекалася, гартувалася творча українська потужність, що стала іменуватися згодом феноменом шестидесятиництва. Алла стає однією з засновниць клубу і включається в

громадське життя. Жодне помітне явище в суспільстві не проходить без Горської. Вона бере участь в розповсюдженні самвидаву, організації літературно-мистецьких вечорів, зборі коштів на взаємодопомогу, підписує колективні заяви з вимогою допускати на політичні процеси, протести проти заборони художникам малювати.

Тоталітарній владі не потрібне було геніальне освідчення Горської в любові до Краю, бо той Край в стократ

применшував надуманий і штучний образ іншого Отчествa.

1964-го року разом з художниками Людмилою Семикіною, Галиною Севрук, Панасом Заливахою Алла Горська виготовила великий кольоровий вітраж в Київському університеті ім. Тараса Шевченка, зі

словами Кобзаря: “Возвеличу малих отих рабів німих, я на сторожі коло них поставлю слово”. На ранок вітраж був жорстоко знищений, скло розбите. Аллу Горську разом з Людмилою Семикіною виключено зі Спілки художників.

Алла їде на Донеччину, Луганщину, де створює величні панно у народному стилі. Матеріал, який вона вибрала для роботи — смальта, коріння дерев, кора, скло, вугілля — стосувався саме України. З допомогою цього матеріалу вона вибудовувала власний світ сприйняття української історії, ідеї та її реальності. Великі роботи на будівлях музею, школи вимагали невтомної фізичної праці. Вона вміла працювати! Дивовижними її творами стали монументальні мозаїчні композиції “Жінка-птах”, “Вітер”, “Вугільна квітка”, “Прометей”. А система вбачала

в її творчому вільному духові небезпеку. Зашморг затягувався.

Аллу Горську знищили за темних, жажливих, заплутаних обставин у Василькові на Київщині, в хаті свекора.

І от тепер, на початку весни, Васильків вшановував Аллу Горську у Дитячій школі мистецтв, що стало тепер традицією. Згадували, поклали квіти до пам'ятного знаку на будинку, в якому загинула Горська. Вшанувати видатну художницю приїхала її вірна подруга журналістка, що довгі роки працювала на радіо “Свобода” — Надія Світлична, колежанки Алли — художниці Людмила Семикіна і Галина Севрук, шестидесятники-правозахисники Василь Овсієнко і Микола Плахотнюк, представниці громадських жіночих організацій. Приїхала вшанувати славну бабусю її онука Оленка Зарецька — вродлива і допитлива студентка Київського художнього інституту, дуже схожа на пані Аллу. Коли сфотографувалася біля хати, то здалося на мить, що поруч — продовження таланту.

В цей день розпогодилося небо. Україна осміхнулася калиновим променем... А ми роздумували у сумі про те, що художниця могла бути сьогодні серед нас. Стрічала б українську весну... Вона ж так прагнула Україні весняного духу!

Галина Дацюк, журналістка в Києві

Олена Зарецька онука Алли Горської

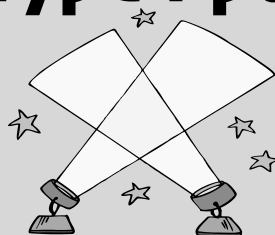
Григорій СКОВОРОДА

Наслідуй пальму:
чим сьніжніше її стискає
скеля, тим швидше і
прекрасніше здійснюється
вона догори.

Культура і розвага

Огляд книжок, фільмів,
радіо/телебачення, концертів,
виставок та музики
з українським змістом

A review of books, films,
radio/TV, concerts, exhibits,
music, theatre dealing with
Ukrainian themes

Arts and Entertainment

Neskorena berehynia: Zherty moskovskoho- komunistychnoho teroru

The publication of this book is pegged to the 50th anniversary of the World Federation of Ukrainian Women's Organizations. It contains biographical sketches of 115 Ukrainian women political prisoners of the twentieth century, listed according to year of arrest, starting from 1921; memoirs; poems; fragments of short stories; and numerous photographs. Among the featured Ukrainian heroines are Maryna and Feodosia, the two sisters of Symon Petliura; Kateryna Hrushevska, the daughter of the renowned historian Mykhailo Hrushevsky; the writer Zinaida Tulub; Halyna Kuzmenko, the wife of the Ukrainian anarchist leader Nestor Makhno; and Natalia Shukhevych, the wife of the Commander-in-Chief of the Ukrainian Insurgent Army (UPA) Roman Shukhevych-Chuprynka.

*Compiled by Bohdan Hordasevych and
the late Halyna Hordasevych.*

*Materials selected by the late Nina Strokata-Karavanska.
Designer: Volodymyr Bednarsky.*

*A publication of SFUZH,
the World Federation of Ukrainian Women's
Organizations, Piramida: Toronto-Lviv, 2002.
280 pp.*

The Ukrainian Canadian Foundation of Taras Shevchenko announces a \$25,000 literary award

The Kobzar Literary Award will recognize outstanding contribution to Canadian literature with a Ukrainian Canadian theme.

Among the largest Canadian book prizes, it will accept works in five categories: literary non-fiction, fiction, children's literature, poetry or drama, in English, French or Ukrainian. The first winner of The Kobzar Literary Award will be announced in the Fall, 2005.

The Ukrainian Canadian Foundation of Taras Shevchenko is a national, chartered philanthropic institution providing leadership by building and nurturing a permanent endowment fund dedicated to the preservation and promotion of the Ukrainian Canadian cultural heritage and the advancement of a flourishing Ukrainian community for the enrichment of Canada.

For further information please contact
lesia@shevchenkofoundation.ca.

Among the Nations."

Some of the entries from the index include Sheptitsky, Father Ihumen who helps a Jew in hiding, Sheptitsky, Metropolitan Andreas and the Ukrainian Catholic Church.

From E-Poshta

Books for summer reading

***Koba the Dread*, by Martin Amis**

Reviewed by Oksana Bashuk Hepburn

I have been reading — gulping — books about issues that matter to Ukrainians. Here is my favorite.

Koba the Dread, by Martin Amis is stunning. His father, Kingsley, the writer, had been a Communist, one of many influential Brits who whitewashed the terrors of Lenin and Stalin in the former USSR to suit their socialist values. G.K. Wells, Cecile and Beatrice Webb, and most of the staff of The New Statesman, were lefties too. The senior Amis retracted his view upon hearing of the Hungarian uprisings in 1956. Most did not.

This is a very timely book on the 70th anniversary of the Famine Terror of 1932-33 in Ukraine. Amis deals with it and concludes that the ever-present terror tactic of Communists bent on subjugating resistance to their will is famine. He exposes other USSR terrors: Lenin's famine of 1922, the liquidation of the intelligentsia, the Great Terror in the

Children's Voice from Ukraine wins 2002 One world/UNICEF Award for outstanding children's radio program. Finalists were from Ukraine, Belize, Philippines, United States and Senegal.

***The Righteous: The Unsung Heroes of the Holocaust*,**

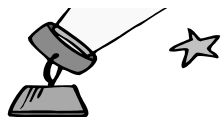
Martin Gilbert writes "Yad Vashem (a Jewish institution devoted to the study of the Holocaust) has recognized 1,755 Ukrainians — inhabitants of present-day post-Communist Ukraine — as Righteous

mid-1930s, and the aftermath of World War II.

The book is personal and fascinating. He asks why the leading intellectuals of the English-speaking world succumbed, in the first instance, to Communist propaganda then failed to protest its evil. His is one of the first books in the West to ask the question: what was worse, the Holocaust or Lenin's and Stalin's terrors which eliminated over 20 million human lives?

Regrettably, Amis is privy to English language sources only, leading me to bemoan the dearth of translations of the rich and explicit Ukrainian language material dealing with this era. Roma Franko and Sonia Morris, professors in Saskatchewan, have translated about a dozen Ukrainian literary books. The heart-wrenching writings of Olena Zvychnayna describing the unbearable evils of the Famine and Yezhovschyna Terrors are their latest, and very much needed contribution. (Reviewed in the last issue of *NASHA DOROHA*. Contact soniamorris@shaw.ca for details.) The Amis book is available in bookstores. Read it; it will make you want to make the world a better place.

I have proposed that Martin Amis be considered for a Ukrainian World Congress special recognition. (See page 38.)

**О.П. Довженко в оповіданні
«Хата»**

«...І добра щедра піч твоя пахла стравами, печеним хлібом, печеними і сушеними яблуками і сухим насінням, зіллям, корінням... В твої маленькі вікна так приязно заглядало сонце, і соняшник, і всякі інші квіти, і зілля всілякі пахучі».

Віхи наступу на українську культуру

Starting in the 18th century, Russia instituted a policy of destruction of the Ukrainian identity. The first line of attack was to eliminate the Ukrainian language.

Відразу після Переяславської ради царський уряд розпочав наполегливий наступ на українську духовність, вважаючи її ліквідацію запорукою знищення історичної унікальності української нації. Особливо нищівної наруги зазнавала мова, як головний чинник національної ознаки.

- 1720 р. Петро I заборонив книгодрукування українською мовою.
- 1729 р. Петро III звелів переписати з української мови на російську всі державні постанови і розпорядження.
- 1763 р. З'явився указ Катерини II про заборону викладання українською мовою у Києво-Могилянській академії.
- 1769 р. Синод розпорядився вилучити українські букварі з усіх шкіл.
- 1775 р. Було закрито українські школи при полкових козацьких канцеляріях.
- 1862 р. Закрито недільні й безплатні українські школи для дорослих.
- 1863 р. Видано Валуєвський циркуляр про заборону друкування книг українською мовою та українського театру у Східній Україні.
- 1876 р. Видано Емський указ Олександра II про заборону ввезення українських книг з-за кордону і підтекстовування нот українською мовою.
- 1888 р. Олександр III заборонив вживати українську мову в офіційних установах і давати українські імена під час хрещення.
- 1895 р. Видано розпорядження про заборону друкувати українські книги для дітей.
- 1908 р. Указом Сенату національну культурну і просвітню діяльність в Україні визнано шкідливою.
- 1933 р. У телеграмі Сталіна йдеться про припинення "українізації".
- 1938 р. Видано постанову РИК і ЦК ВКП(б) "Про обов'язкове вивчення російської мови у школах національних республік і областей".
- 1958 р. Стаття 20 Основ Законодавства Союзу РСР і союзних республік про народну освіту закріплює положення про вільний "вибір мови" навчання, вивчення за бажанням учнів і батьків. Вивчення російської залишається обов'язковим.
- 1970 р. Видано наказ про захист дисертацій тільки російською мовою з неодмінним затвердженням у Москві.
- 1983 р. Постанова ЦК КПРС про посилене вивчення російської мови, поділ класів в українських школах на дві групи та підвищення зарплати вчителям російської мови.
- 1989 р. Постанова Пленуму ЦК КПРС про "законодавче закріплення російської мови як загальнодержавної".
- 1990 р. Верховна Рада СРСР прийняла "Закон про мови народів СРСР", де російській мові надається статус офіційної.

Чумацький шлях, Київ, 2003 р.

2003 р. Українська мова стає офіційною в Україні. (Ред.)

Важливі справи

Перегляд великих тем, які торкають нас

А яка Ваша думка? Ми хочемо почути від Вас.

Що в Канаді формує мою ідентичність?

З приводу золотого ювілею ЛУКЖК св. Миколая, Торонто, відбулися засідання. Кілька думок доповідача Іроїди Лебідь-Винницької з засідання "Засіваємо зерно для скріплення релігійно-національної духовості"

Відповіді трьох молодих осіб на питання "Що в Канаді формує мою ідентичність?"

- В мені глибоко було вкорінене почуття, що бути українкою — великий дар Божий. Це ніколи не було тягарем для мене. Я мала почуття, що я є продовженням великого роду. Я ніколи не могла сказати: *це мені байдуже*.
  - Бути українцем — для мене це так само, як і бути канадцем. Українська культура, історія, українська ментальність, українські страви і т.п. — це бататство, яке робить моє життя повноцінним.
  - Будучи українцем, я почувався відмінним від моїх друзів канадців, але відмінним у позитивному сенсі: спроможним більше розуміти світ і людей, культурно багатшим.
- Проаналізувавши ці твердження, можна сказати, що на ці питання знайшлися відповіді. Також передається почуття впевненості, що "українство з ризиком" — це щось, що робить людину діаспори більш вартісною, більш корисною для людства.
- Релігійні і національні цінності — це скарби, які, безсумнівно, треба передати молодшим.
- Важливо не забувати про загальнолюдські цінності, які особливо потрібні усім корисним та успішним людям, а також українцям.
- Можна твердити, що першою із тих цінностей є позитивна настанова до переборювання труднощів. Засоби поборювання повинні бути важливими елементами родинного виховання.
- Ці всі цінності молодшому поколінню можуть передати тільки ті особи, які самі цим живуть. *"Твої вчинки кричать так голосно, що я не чую, що ти говориш."* Найкращі слова не матимуть жодного ефекту, якщо за ними не будуть стояти вчинки.
- Треба підкреслити вартісність злуки поколінь. Багато з нас уже сьогодні є бабусями і дідусями. Стараймося плекати

Issues & Opinions

A look at subjects that touch our lives

What is your view? We would like to hear from you.

теплі, але і виховно конструктивні взаємини з нашими внуками. Нехай жодна громадська чи професійна праця нам в тому не перешкоджає; передаваймо їм те, чим самі живемо, і допоможемо їхнім родичам, а нашим дітям, виховати працьовитих, витривалих, релігійних і свідомих українців на канадській землі.

Шукаємо методи для збільшення членства

St. Nicholas UCWLC, Toronto, celebrated its 50th anniversary. Here are some organizational "dos" that were discussed at a panel dealing with membership increases

Оксана Лоза

На початок:

- угруповань, які проіснували століттями, є небагато.
  - кожна генерація успадковує певні цінності, духовні і культурні, пристосовує їх до своїх дещо відмінних обставин.
  - життя як річка: "людина ніколи не входить в ту саму річку два рази."
  - вистачає нам відповісти на своє покликання.
  - ЛУКЖК мусить зберігати рівновагу між минулим і майбутнім; одне і друге є потрібним.
  - Ми знаємо, що Ліга збагачує наше життя і життя Церкви. Але чимраз зменшується число молодих жінок, готових працювати з такою відданістю, з якою працювали старшого віку жінки.
- ЛУКЖК може мати далекосяжний вплив на майбутнє покоління не завдяки заохоченню молодих жінок робити те саме, що ми робимо, але завдяки заохоченню їх до підставових практик віри — а далі оформлення програми мусить іти від них.
- Ліга буде сучасною організацією, коли буде заохочувати інших жінок застановитися над своїм життям і над життям своєї родини, і думати за більші цінності, ніж

тільки праця і зробіток, і про вартість духовного життя, і про вартість громадської праці для добра і для кращої долі інших людей.

- Ліга буде надалі доцільною, коли буде заохочувати молодих жінок сходитися і шукати нових підходів до вирішення питань родинного і парафіяльного життя.

Дві суттєві підстави зросту нашої організації — це два питання: що і як.

Отже, перше стосується змісту і суті нашої програми. Чи програма є далі актуальною для ширшого загалу, чи лише для певного відсотку парафіяльних жінок? Чи програму треба в дечому застосувати до обставин і потреб нового покоління і нового століття?

Друге — це питання “як?”. Яким способом зацікавити нових членів? Відповіді на ці питання ховаються серед нас, і найкращий спосіб братися за розв’язання будь-яких питань — це зустріч, розмова, діалог, обмін думок. Практично? Ось кілька думок для зреалізування.

- Можна раз у році мати загальну зустріч (так званий “open house”), на яку кожна членкиня запросила б одну свою знайому, сусідку чи доню з метою запізнати програму і цілі нашої організації.
- При таких зустрічах можна було б також розпитувати про сучасні потреби і зацікавлення молодих жінок:
  - ♦ професійна праця;
  - ♦ подружні проблеми;
  - ♦ дисципліна і виховання дітей;
  - ♦ емоційне здоров’я;
  - ♦ праця і материнство.
- Організувати спільні зустрічі двох-трьох відділів з метою обговорення нових методів для збільшення членства.
- Один-два рази в році мати інформативний вечір, доповідачами яких могли би бути особи з великим досвідом, професійні консультанти, автори книжок чи наукових досліджень, незважаючи на те, чи вони українського чи неукраїнського походження. Такі доповіді могли б пізніше викликати думки і пропозиції, над якими ще ніхто ніколи в наших колах не застановлювався.

На кінець:

Організації, які не мають значного допливу членів, — це організації, в яких провід лишається малозмінним. Не раз ми бачимо, як одна-дві особи або, скажімо, одна мала група однодумців керують програмою і візією якоїсь організації

протягом 10-20 років або і довше. Якщо дана організація не має можливості випробовувати нові думки, ідеї, стратегії, якщо немає можливості почути голоси інодумців, то дуже правдоподібно, що така організація буде неактуальна або за якийсь час взагалі перестане існувати. Якщо ЛУКЖК хоче бути актуальною і сучасною організацією українських католицьких жінок, то вона мусить звернути увагу на різні голоси і думки, особливо молодших членкинь.

*Оксана Лоза є дружиною священика
і радо бере участь в парафіяльному житті в Оквіл.*

Bill C-18: The New Citizenship Act

By Borys Gengalo

Why Care?

Why should we be interested in Bill C-18? Most of us have our papers — so who cares? The question was answered by Ron Sorobey during the question and answer period after the members of the panel had finished speaking. He simply quoted a newspaper story from the previous week. The Imam of the Ottawa Mosque had been quoted in the media as saying that, if he were an Iraqi, he might have taken up Jihad. The first words out of the government’s mouth were not questions about confirming the veracity of the reports. They were not even a condemnation of the statement as not reflecting Canadian values. The first thing Citizenship & Immigration Minister Denis Coderre publicly wondered about was the Imam’s immigration status.

This sort of action is very familiar to those who know the history of Ukrainians in Canada. During WW1 many Ukrainian-Canadians had their Canadian citizenship revoked because they were considered ‘enemy aliens’. In the turbulent period immediately after the war others had their citizenship revoked, and were deported, for political reasons. In the Depression others had their Canadian citizenship lifted, and were again deported, because municipalities did not want them added to the welfare rolls. This was illegal, but was done nevertheless. Recently, the government has taken to trying to remove the citizenship of Ukrainian-Canadians whom it claims are war criminals, but is not willing to take them to court on that issue. Instead, it is trying to kick them out ‘through the back door’. In the Odynsky case, the judge was explicit in stating that Wasyl Odynsky was innocent of any war crimes. However, because the law demanded a very low level of proof in immigration cases, he was bound by it to revoke Mr. Odynsky’s citizenship.

This is not a complaint about the way Canada has treated us. After all, Ukrainian-Canadians have, overall, done well. Rather,

it is a plea to learn from history. There are two lessons: the first is that it takes very little for politicians to use the law to meet their own ends. The second is that loosely written laws are an invitation to abuse.

The Panel

More than half of the audience at the panel came from other immigrant communities. As well, there were former immigration officers, immigration lawyers and MPs present. UCPBA(O) President Borys Gengalo served as moderator. Three MPs, representing different parties, spoke.

The first to speak was the Liberal member for Kitchener-

Waterloo. At one time was the Parliamentary Secretary for the Minister of Citizenship and Immigration and member of half-a-dozen important parliamentary standing committees. Once he voiced opposition to the draft version of the Citizenship Act, Andrew Telegdi found himself relegated to membership on the committee supervising the Parliamentary Library! Mr. Telegdi paid his own way to attend its hearings across Canada.

Telegdi began by explaining that few things in life are more important than citizenship. It, after all, is the source of our rights and the symbol of national values that we cherish.

But, he emphasized, the sections of Bill C-18 dealing with the revocation of citizenship stand in stark contrast to those values.

Відкритий лист до
п. Віктора Ющенка,
лідера блоку “Наша Україна”

Шановний пане Ющенко!

Цікаво було почути Ваші думки про зовнішню та внутрішню політику України на недавньому виступі в Оттаві, а особливо Ваші побажання до канадського уряду та канадців щодо позитивних дій стосовно України.

Вважаєте, що важливим є тиск західного світу на уряд України щодо створення закону про розподіл влади між трьома незалежними елементами влади: законодавчою — Верховною Радою, виконавчою — Президентом та юстицією — Верховним судом. Далі, потрібний тиск на власників преси, телебачення та радіо для забезпечення незалежності та доступу різним політичним поглядам до засобів масової інформації. А найголовніше — це незалежні та чесні вибори в присутності іноземних спостерігачів.

Будьте певні, що ці справи є принциповими для канадського уряду, це передумови до включення України в демократичну світову спільноту. Розмови і тиск на ці теми не припиняться. Чим швидше уряд України досягне цих політично зрілих демократичних норм, тим швидше покращиться дійсність та імідж України.

Додаю, що в демократичних державах опозиція до діючої влади — це нормальний елемент демократії і запорука того, що уряд діє на користь народу. Тому об’єднання демократичних сил в Україні є бажаним і позитивним явищем. Гратуюю за поступ в тім напрямі. Натомість турбує, що 23 депутати, вибрані на минулих виборах до блоку “Наша Україна”, під тиском зрадили Вас і тих, хто за них голосував і дав їм довір’я та мандат керувати державою за програмою Вашого блоку. В західному світі це було б політичним самогубством. Хочеться вірити, що на наступних виборах особи, які піддаються тискові, не прийматимуться у кандидати.

Шкода, що не було нагоди почути Вашої політичної платформи. Гадаю, ще буде час почути позиції лідерів відносно забезпечення добробуту громадян. Це теж фундаментальна справа демократії — оцінка того, що політики обіцяли, що виконали. Лише заслуженому урядові дає народ ще один шанс до влади.

Радію, що мала нагоду почути в Канаді Ваші політичні думки і поділитися своїми. Бажаю Вам всього найкращого у Вашій праці.

Слава Україні!
З повагою до Вас,

Оксана Башук Гепбурн
Редактор, Наша Дорога

Cc. Hon. Gar Knudson, Secretary of State for Central and Eastern Europe

In some cases, the bill explicitly states that the judge must accept evidence that would not be allowed in any other court. The right of appeal to higher courts, granted to all, even the worst of criminals, would not apply in many citizenship cases. Apparently when the Parliamentary Committee studying Bill C-18 went across Canada, it heard a very consistent message: Bill C-18 was inadequate in protecting citizenship rights, giving too much

---

few things in life
are more important
than citizenship

---

unchecked power to politicians and removing most of the normal protections found before the Courts.

Lynne Yelich (Canadian Alliance: Blackstrap, Assistant Critic for Citizenship and Immigration) explained that Bill C-18 would set up three tiers of citizenship, depending on if you were born in Canada and how long you had held your citizenship. The ease with which the government could deprive you of your citizenship depended on the tier you were in.

Judy Wasylycia-Leis (NDP: Winnipeg North Centre critic for Citizenship & Immigration until last month, now critic in four other areas) stated that citizenship was the highest right, as from it all others flowed. Reviewing sections of the proposed Act dealing with both the granting and revocation of citizenship, she demonstrated how the system would be mostly in the hands of politicians, how those politicians could act without controls or requirement for justification in an unjust and highhanded fashion. Finally, when the courts were involved, the proposed Bill emasculated them and deprived petitioners of the most elemental rights of appeal. Judy Wasylycia-Leis ended by thanking the Ukrainian-Canadian community for being the most prominent leaders in the movement to have Bill C-18 amended.

All panelists spoke of how, no matter what affiliation, all members of the Citizenship and Immigration Committee wanted C-18 changed. A lively discussion followed the presentations. Thanks to Modest Cmoc for organizing an informative, if disquieting, event.

What next?

UCPBA(O) Board has decided to write all Ottawa MPs, and the Immigration and Citizenship Committee of the House of Commons, expressing our disquiet with sections of Bill C-18.

*Borys Gengalo is the President of the active
Ukrainian Canadian Professional and Business Association, Ottawa*

Maturity is:

**"The ability to stick to a job until it is done
The ability to do a job without being supervised
The ability to carry money without spending it
And the ability to bear an injustice without wanting to get even."**

In Memoriam Donations

Mary Dyma Educational Fund

Income tax receipts issued on request

Application deadlines

*December 31: 2003
spring semester*

*June 30: 2004
fall semester*

For further information, please contact
Shirley Lisowski at 204-339-0954
100 Attache Drive, Winnipeg, MB R2V 3L5

*Buy a UCWLC membership
for your daughter, for
your granddaughter!
Buy a subscription to
NASHA DOROHA
as a birthday gift!*

Dopozі чутачі, dear friends,

When Canada's former Governor General Ray Hnatyshyn was lying in state in the Senate chambers, I noticed two medallions on the Canadian flag that draped the coffin. One was the Order of Canada, the other, attached to a blue and yellow ribbon, was the Ukrainian World Congress St. Volodymyr medal. It made me feel proud that Canada's Governor General had been a recipient; it also made me feel good that the UWC medal had found its way to this solemn and prestigious state occasion.

This August, at the World Congress of Ukrainians in Kyiv, numerous worthy individuals will receive the St. Volodymyr award for outstanding work for the Ukrainian people. Congratulations to them for their considerable contributions. But there are other worthy individuals who will not be the recipients. These are the ones I wish to talk about.

I have been struck, recently, by the fact that there are great international figures that are helping us in many ways, yet their significant contributions are not acknowledged. In some cases, their work and influence are not even known. I thought this should be changed and brought this matter to the attention of the UWC seeking special recognition for two outstanding global figures. These two men have done more for the cause of freedom and for raising the world's

Останнє слово ... last word

consciousness about the evils that the USSR had perpetrated on Ukrainians than our community could possibly have done on its own. They are the remarkable Pope John Paul II and the famous British author Martin Amis. My letter to the UWC, in Ukrainian follows, and explains my thinking.

2-го червня 2003 р.

п. Аскольд Лозинський
Президент, Світовий Конгрес Українців

Шановний п-не Лозинський!

Ціль мого листа — запропонувати до розгляду Екзекутиви СКУ справу спеціального винагородження Конгресом осіб, які зробили надзвичайний внесок у розвиток української справи на світовому полі.

Як Ви добре розумієте, інколи з'являються надзвичайні ситуації, які вимагають надзвичайної уваги. Тому дозволю собі привести до Вашої уваги дві світові особистості, які зробили колосальне добро українській справі і заслуговують на спеціальне відзначення СКУ, навіть при умові, що реченець нормального процесу нагород СКУ минув.

Подаю на таке надзвичайне відзначення Святішого Отця Папу Йоана Павла II, який зіграв ключову роль в розпаді колишнього СРСР, а через це і у визволенні України, і за масове духовне піднесення всіх віровизнань нашого народу, яке Папа спричинив своїм приїздом в Україну в 2001 р.

На друге надзвичайне відзначення подаю добре знаного англійського автора Martin Amis за його книжку *Koba, the Dread*, яка вперше в популярній англійській літературі ставить два ключові запити: як могли провідні особи англійського світу, Америки і Англії, не звинувачувати комуністичне зло, коли знали про нього; чому світ і зараз не звинувачує терор комунізму, так само як нацизму? Своєю книжкою Martin Amis розповсюджує по цілому світі критично важливі для нас теми з таким впливом, який, в зорганізованій українській спільноті СКУ, є лише недоступною мрією.

Великі моменти потребують великих зусиль та людей. Хочу вірити, що пізня пора не відстрашить ні Вас, ні Ваших колег при СКУ від великої потреби винагородити цих надзвичайних приятелів України, тим більше, що їх небагато, а у випадку Святішого Отця інша нагода, мабуть, не з'явиться.

Вважаю непотрібними подальші аргументи про світовий престиж та рекламу, яку б такі нагороди принесли СКУ. Надіюся, що Ваша Екзекутива зрозуміє важливість моменту та пропозиції і зреагує позитивно. Бажаю подальших успіхів у Вашій важливій праці для української спільноти світу. Запевняю, що я радо присвячуся до довершення цієї справи під керівництвом СКУ.

Залишаюся з повагою до Вас,

Оксана Башук Гепбурн

Perhaps the time has come to nominate members of our Ukrainian community to major city, provincial, national and international awards, and to nominate our great non-Ukrainian friends for some of our Ukrainian awards.

Enjoy your summer. До зустрічі восени,

Roma Nowakowski

Фрагмент великого вітаря в інтер'єрі собору Св. Юра у Львові.
Композиція «Свята Тройця», скульптор М. Філевич, 1770 р.
Composition of the Holy Trinity: sculptures of God the Father and God the
Holy Spirit over the composition of «Christ the Teacher» in the sanctuary
in the Archcathedral of St. George. M. Filevych – sculptor. 1770.